

Gairės

EBA/GL/2018/06

2018 m. spalio 31 d.

Gairės

dėl neveiksnių ir pertvarkytų pozicijų
valdymo

1. Prievolės laikytis gairių ir teikti ataskaitas

Šių gairių statusas

1. Šiame dokumente pateiktos pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010¹ 16 straipsnį parengtos gairės. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ir kredito įstaigos turi dėti visas pastangas siekdamos laikytis šių gairių.
2. Gairėse išdėstoma EBI nuomonė dėl tinkamos priežiūros praktikos Europos finansų priežiūros institucijų sistemoje arba dėl to, kaip Sąjungos teisė turėtų būti taikoma tam tikroje srityje. Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos kompetentingos institucijos, kurioms taikomos šios gairės, turėtų jų laikytis ir atitinkamai jas įtraukti į savo praktiką (pvz., iš dalies pakeisti savo teisinę sistemą arba priežiūros procesus), įskaitant tuos atvejus, kai gairės yra visų pirma skiriamos įstaigoms.

Atskaitomybės reikalavimai

3. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ne vėliau kaip ([dd.mm.yyyy]) privalo EBI pranešti, ar laikosi arba ketina laikytis šių gairių, arba nurodyti nesilaikymo priežastis. Jeigu kompetentingos institucijos iki šio termino nepateiks jokio pranešimo, EBI laikys, kad jos rekomendacijų nesilaiko. Pranešimus reikėtų siųsti adresu compliance@eba.europa.eu, užpildžius EBI interneto svetainėje pateiktą formą ir įrašius nuorodą „EBA/GL/201x/xx“. Pranešimus turėtų teikti asmenys, turintys reikiamus įgaliojimus pranešti apie gairių laikymąsi savo kompetentingų institucijų vardu. Apie visus gairių laikymosi pasikeitimus taip pat būtina pranešti EBI.
4. Pranešimai bus skelbiami EBI interneto svetainėje pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį.

---

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/78/EB (OL L 331, 2010 12 15, p. 12).

2. Dalykas, taikymo sritis ir sąvokų apibrėžtys

Dalykas

5. Šiose gairėse apibūdinami patikimi rizikos valdymo metodai kredito įstaigoms valdant neveiksnius pozicijas (NPE), pertvarkytas pozicijas (FBE) ir perimtą turtą.
6. Šiose gairėse kompetentingoms institucijoms taip pat patariama, kaip vertinti kredito įstaigų rizikos valdymo metodus, politiką, procesus ir NPE ir FBE valdymo procedūras vykdamt priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesą (SREP).

Taikymo sritis

7. Šios gairės taikomos pagal Direktyvos 2013/36/ES² 74 straipsnį, pagal kurį įstaigose turi būti nustatytos patikimos valdymo priemonės, įskaitant aiškią organizacinę struktūrą su tiksliai apibrėžta, skaidria ir nuoseklia atsakomybe, veiksmingi rizikos, su kuria įstaiga susiduria arba gali susidurti, nustatymo, valdymo, stebėsenos ir pranešimo apie tokią riziką procesai [ir] tinkami vidaus kontrolės mechanizmai.
8. Kompetentingos institucijos turėtų užtikrinti, kad kredito įstaigos individualiai, iš dalies konsoliduotai ir konsoliduotai laikytųsi šių gairių, kaip numatyta Direktyvos 2013/36/ES 109 straipsnyje.
9. Visi šių gairių skirsniai taikomi visoms pozicijoms atsižvelgiant į neveiksnių ir pertvarkytų pozicijų apibrėžtis Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014³ V priede.
10. Pagal pirmiau nurodytas neveiksnių ir pertvarkytų pozicijų apibrėžtis Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede prekybos pozicijos apima pozicijas prekybos knygoje, apibrėžtoje Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 86 punkte.
11. Kredito įstaigos, kurių bendras neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis (NPL santykis) konsoliduotu, iš dalies konsoliduotu arba individualiu lygmeniu yra 5 proc. arba daugiau, turėtų taikyti šių gairių 4 ir 5 skirsnius įstaigoms, kurių NPL santykiai viršija nustatytą ribą.

---

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013 6 27, p. 338).

³ 2014 m. balandžio 16 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 680/2014, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 575/2013 nustatomi įstaigų priežiūros ataskaitų teikimo techniniai įgyvendinimo standartai (OL L 191, 2014 6 28, p. 1).

12. Jeigu kredito įstaigų bendras NPL santykis neviršija 5 proc., bet pavienio portfelio arba pavienių portfelių su konkrečia NPE koncentracija geografiniame regione, ekonomikos sektoriuje arba susijusių klientų grupėje didelę dalį arba reikšmingą sumą sudaro NPE, kompetentingos institucijos gali reikalauti, kad tų portfelių lygmeniu kredito įstaigos taikytų 4 ir 5 skirsnius.

13. Be to, kompetentingos institucijos gali nustatyti kitas kredito įstaigas, nenurodytas 11 punkte, kurios taip pat turėtų taikyti 4 ir 5 skirsnius. Kompetentingos institucijos turėtų reikalauti taikyti tuos skirsnius, jeigu pastebi turto kokybės blogėjimo požymius. Vertindamos 4 ir 5 skirsnių taikomumą kompetentingos institucijos turėtų atsižvelgti į šiuos elementus ir jų sąsajas:

- a) didesnės NPE įplaukos;
- b) didelis arba padidėjęs FBE lygis;
- c) didelis arba padidėjęs perimto turto lygis;
- d) maži padengimo rodikliai;
- e) pažeisti išankstinio įspėjimo rodikliai;
- f) padidėjęs Teksaso koeficientas;
- g) pertvarkymo veiklos kokybė ir tinkamumas.

14.6–9 skirsnius turėtų taikyti visos kredito įstaigos.

15. Kredito įstaigos turėtų laikytis šių gairių taip, kad jos atitiktų jų dydį ir vidaus struktūrą, taip pat jų veiklos pobūdį, aprėptį ir sudėtingumą; visų pirma, kredito įstaigos gali laikytis 4 ir 5 skirsnių, atsižvelgdamos į proporcingumo kriterijus, nustatytus EBI gairių dėl vidaus valdymo 4 skirsnio I antraštinėje dalyje⁴. Be to, jeigu kompetentingos institucijos SREP tikslais priskiria kredito įstaigą prie SREP 3 arba 4 kategorijos (kaip nustatyta EBI gairėse dėl bendros priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (SREP) tvarkos ir metodikos⁵), gairės turėtų būti taikomos proporcingai. Proporcingumo principas taikant šias gaires, visų pirma, susijęs su supaprastintomis prievolėmis dėl kredito įstaigų NPE strategijų įgyvendinimo ir valdymo priemonėmis (5 skirsnis).

16. Atliekant SREP 3 arba 4 kategorijos įstaigos NPE strategijos priežiūrinį vertinimą, proporcingumą galima pasiekti derinant vertinimą su SREP priežiūros intensyvumo modeliu, kuriuo užtikrinamas rizika pagrįstas priežiūros metodas ir atsižvelgiama į sistemine įstaigos svarbą.

---

⁴ Vidaus valdymo gairės pagal Direktyvą 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

⁵ Aprašyta Gairių dėl bendros priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (SREP) tvarkos ir metodikos (EBA/GL/2014/13) 2.1.1 skirsnyje „Įstaigų skirstymas į kategorijas“.

Kam skirtos šios gairės?

17. Šios gairės skirtos kompetentingoms institucijoms, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalies i punkte. Gairės taip pat skirtos kredito įstaigoms, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte.

Apibrėžtys

18. Jei nenurodyta kitaip, galiojančioje Direktyvoje 2013/36/ES, Reglamente (EB) Nr. 575/2013⁶ ir Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 680/2014 su pakeitimais vartojami ir apibrėžti terminai šiose gairėse turi tokią pat reikšmę.

19. Be to, gairėse, visų pirma, vartojamos šios sąvokos.

Laikotarpis padėčiai ištaisyti	Kaip apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedo 2 dalies 231 punkto b papunktyje
EBITDA	Pajamos neatskaičius palūkanų, mokesčių, nusidėvėjimo ir amortizacijos
Restruktūrizavimas	Pertvarkymo priemonės, kaip nurodyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede
Restruktūrizuotos pozicijos (FBE)	Pozicijos, kurioms pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedą buvo pritaikytos pertvarkymo priemonės
Perimtas turtas	Turtas, įgytas perimant užtikrinimo priemones ir toliau pripažįstamas balanse. Perimtą turtą galima įgyti vykstant teisminiam procesui, sudarius dvišalį susitarimą su skolininku arba skolininkui perleidžiant užtikrinimo priemones kredito įstaigai kitais būdais. Perimtas turtas gali būti finansinis ir nefinansinis turtas ir turėtų aprėpti visą užtikrinimo priemones, įgytą neatsižvelgiant į apskaitos klasifikaciją
Nekilnojamasis turtas	Nekilnojamasis turtas, kaip apibrėžta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 208 straipsnyje
Likvidavimo išlaidos	Likvidavimo išlaidos apibrėžiamos kaip pinigų išmokos, patirtos realizuojant užtikrinimo priemones ir vykstant pardavimo procesui, į kurias įeina: <ul style="list-style-type: none"> a) visos taikytinos teisinės išlaidos; b) pardavimo sąnaudos, mokesčiai ir kitos išlaidos; c) visos papildomos veiklos išlaidos, kurias patiria kredito įstaiga atimant teisę naudotis turtu ir perleidžiant užtikrinimo priemones; d) visos pinigų įplaukos iki likvidavimo datos

⁶ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudenčių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013 6 27, p. 1).

Valdymo organas	Kaip apibrėžta Direktyvos 2013/36/ES 3 straipsnio 1 dalies 7 ir 8 punktuose.
Kilnojamasis turtas	Materialusis turtas, išskyrus nekilnojamąjį, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 210 straipsnyje
Neveiksnius pozicijos (NPE)	Pozicijos, laikomos neveiksniomis pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedą
Neveiksnius paskolos (NPL)	Paskolos ir avansai, kaip apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede, laikomi neveiksniais pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedą
NPL santykis	Siekiant apskaičiuoti NPL santykį NPL ir avansų bendra balansinė vertė padalijama iš visų paskolų ir avansų bendros balansinės vertės, kaip nurodyta NPL apibrėžtyje
NPE struktūra	NPE rizikos valdymo politika, procesai, kontrolės priemonės ir sistemos
Portfelis	Panašių kredito rizikos charakteristikų pozicijų grupė
Bandomasis laikotarpis	Kaip apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede
Rizikos apetito struktūra (RAF)	Bendras požiūris, įskaitant politiką, procesus, kontrolės priemones ir sistemas, kurį taikant nustatomas ir stebimas rizikos apetitas ir apie jį pranešama. Į tokią struktūrą įeina pranešimas apie rizikos apetitą, rizikos ribos ir RAF įgyvendinimą ir stebėseną prižiūrinčių darbuotojų funkcijų ir pareigų apibūdinimas. RAF turėtų būti atsižvelgiama į reikšmingą riziką kredito įstaigai ir jos reputaciją tarp indėlininkų, investuotojų ir klientų. RAF derinama su banko strategija
Teksaso koeficientas	Teksaso koeficientas: NPL sumos ir kredito įstaigos kapitalo santykis. NPL (bendra balansinė suma) ir nuosavas kapitalas ir bendras nuvertėjimas

3. Įgyvendinimas

Taikymo data

20. Šios gairės taikomos nuo 2019 m. birželio 30 d.

21. Prieš pirmą kartą taikydamos šias gaires kredito įstaigos turėtų apskaičiuoti savo NPL santykius naudodamos 2018 m. gruodžio 31 d. ataskaitinę datą.

4. NPE strategija

---

22. Šiame skirsnyje išvardijami pagrindiniai NPE strategijos rengimo ir įgyvendinimo elementai. Kredito įstaigose turėtų būti sukurta tinkama NPE nustatymo, vertinimo, valdymo, stebėsenos ir mažinimo (be kita ko, vykdant pertvarkymo veiklą) sistema.

23. Rengdamos ir įgyvendindamos savo NPE strategijas kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į svarbius vartotojų apsaugos aspektus ir reikalavimus ir užtikrinti sąžiningą elgesį su vartotojais.

4.1 NPE strategijos rengimas

24. Kredito įstaigos turėtų parengti NPE strategiją, kad nustatytų ribotos trukmės NPE mažinimo priemones, taikomas per realistišką, bet pakankamai plataus užmojo laikotarpį (NPE mažinimo tikslai). NPE strategijoje turėtų būti išdėstytas kredito įstaigos taikomas požiūris ir tikslai, susiję su veiksmingu valdymu siekiant aiškiai, patikimai ir pagrįstai susigrąžinti kuo daugiau lėšų ir galiausiai sumažinti NPE sumas kiekviename atitinkamame portfelyje. Rengdamos ir įgyvendindamos mažmeninių portfelių NPE strategiją kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į vartotojų apsaugos nuostatas, įskaitant Direktyvą 2014/17/ES⁷, Direktyvą 2008/48/EB⁸ ir EBI gaires dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo⁹.

25. Rengiant ir įgyvendinant NPE strategiją reikėtų įvykdyti šiuos pagrindinius veiksmus:

- a) veikimo aplinkos ir išorės sąlygų įvertinimas (žr. 4.2 skirsnį);
- b) trumpalaikės, vidutinės trukmės ir ilgalaikės NPE strategijos rengimas (žr. 4.3 skirsnį);

---

⁷ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (OL L 60, 2014 2 28, p. 34).

⁸ 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008 5 22, p. 66).

⁹ Gairės dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo (EBA/GL/2015/12).

- c) veiklos plano įgyvendinimas (žr. 4.4 skirsnį);
- d) visapusiškas NPE strategijos integravimas į kredito įstaigos valdymo procesus, įskaitant reguliarią peržiūrą ir nepriklausomą stebėseną (žr. 4.5 skirsnį).

26. Kai kredito įstaigos rengia savo NPE strategiją, jos taip pat turėtų atsižvelgti į politiką, kuria siekiama užtikrinti sąžiningą elgesį su skolininkais.

4.2 Veikimo aplinkos įvertinimas

27. Pradėdamos rengti ir įgyvendinti tinkamą NPE strategiją kredito įstaigos turėtų įvertinti šiuos elementus:

- a) vidaus pajėgumus veiksmingai valdyti ir mažinti NPE;
- b) išorės sąlygas ir veikimo aplinką;
- c) NPE strategijos poveikį kapitalui.

4.2.1 Vidaus pajėgumai ir įsivertinimas

28. Kredito įstaigos turėtų atlikti išsamų savo faktinės padėties vertinimą ir nustatyti, kokių veiksmų reikia imtis vidaus lygmeniu siekiant užpildyti visas vidaus NPE valdymo pajėgumų spragas.

29. Įstaigos turėtų išsamiai suprasti ir įvertinti:

- a) savo NPE mastą ir veiksnius:
  - i. NPE portfelių dydį ir raidą pakankamai išsamiai, tad reikia tinkamai suskirstyti pozicijas į grupes, kaip aprašyta 5.2.3 skirsnyje;
  - ii. NPE įplaukų ir išmokų veiksnius atitinkamuose portfeliuose;
  - iii. kitas galimas koreliacijas ir priežastinius ryšius;
- b) NPE veiksmų, kurių kredito įstaiga ėmėsi anksčiau, rezultatus:
  - i. įgyvendintų veiksmų, įskaitant pertvarkymo veiklą, rūšis ir pobūdį;
  - ii. tos veiklos veiksmingumą ir susijusius veiksnius;
- c) savo darbinius pajėgumus (procesus, priemones, duomenų kokybę, IT ir (arba) automatizavimą, darbuotojus ir (arba) ekspertines žinias, sprendimų priėmimą, vidaus politiką ir visas kitas strategijos įgyvendinimui svarbias sritis), susijusius su įvairiais proceso etapais, įskaitant - bet neapsiribojant):
  - i. ankstyvą NPE nustatymą;

- ii. pertvarkymo veiklą;
- iii. nuvertėjusį ir nurašytą turtą;
- iv. užtikrinimo priemonių įvertinimą;
- v. susigrąžinimą, procesinius veiksmus ir teisių naudotis turtu perėmimą;
- vi. atitinkamais atvejais – perimto turto valdymą;
- vii. pranešimą apie NPE ir NPE ir jų pertvarkymo sprendimų veiksmingumo stebėseną.

30. Kredito įstaigos turėtų kasmet atlikti išsamų įsivertinimą aprėpdamos bent 29 punkte išvardytus aspektus, kad nustatytų pranašumus, svarbias spragas ir tobulėjimo kryptis siekiant įgyvendinti NPE mažinimo tikslus.

31. Kredito įstaigos turėtų pranešti apie išsamaus įsivertinimo rezultatus įstaigos valdymo organui ir kompetentinga institucijai.

32. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę reguliariai prašyti įstaigos rizikos valdymo ir kontrolės arba išorės ekspertų išreikšti nuomonę apie įstaigų darbinis pajėgumus valdyti NPE.

4.2.2 Išorės sąlygos ir veikimo aplinka

33. Rengdamos NPE strategiją ir nustatydamos NPE mažinimo siektinus rodiklius kredito įstaigos turėtų įvertinti ir išnagrinėti dabartines ir tikėtinas būsimas veikimo sąlygas ir aplinką. Rengdamos NPE strategiją kredito įstaigos turėtų tam tikrais atvejais atsižvelgti į toliau išvardytus išorės veiksnis:

- a) makroekonominės sąlygas, įskaitant nekilnojamojo turto rinkos arba kitų svarbių sektorių veiklos dinamiką, atsižvelgiant į sektorių koncentracijas NPE portfeliuose;
- b) rinkos lūkesčius atsižvelgiant į priimtinus NPE lygius ir mastą, įskaitant (bet neapsiribojant) reitingo agentūrų ir rinkos analitikų nuomones, ir atliktus mokslinius tyrimus, tinkamai atsižvelgiant ir į skolininkų interesus;
- c) NPE paklausą tarp investuotojų, įskaitant portfelių pardavimo tendencijas ir dinamiką vidaus ir tarptautinėse NPE rinkose;
- d) NPE paslaugų sektoriaus brandą ir specializuotų paslaugų teikėjų buvimą ir veiklos sritį;
- e) reguliavimo, teisinę ir teisminę sistemą. Kredito įstaigos turėtų gerai išmanyti apie įvairių rūšių turto NPE pertvarkymo procesinius veiksmus įvairiose jurisdikcijose. Visų pirma, kredito įstaigos turėtų įvertinti vidutinę tokių procesų trukmę, vidutinius finansinius rezultatus, įvairių rūšių pozicijų reitingus ir jų poveikį rezultatams, užtikrinimo priemonių-užtikrinimo priemonių ir garantijų rūšių ir reitingų poveikį rezultatams, vartotojų apsaugos aspektų poveikį teisiniams

sprendimams ir vidutines bendras išlaidas, susijusias su procesiniais veiksmais. Rengdamos NPE strategiją kredito įstaigos taip pat turėtų atsižvelgti į vartotojų apsaugos teisės aktų nuostatas, visų pirma, susijusias su būsto hipotekos pozicijomis;

- f) nuvertėjusio turto ir NPE nurašymo poveikį valstybės mokesčiams.

4.2.3 NPE strategijos poveikis kapitalui

34. Kredito įstaigos turėtų gebėti išsamiai apskaičiuoti ir įvertinti planuojamos strategijos poveikį kapitalui, rizikos pozicijos sumai, pelnui arba nuostoliui ir nuvertėjimui vertinant kiekvieną mažinimo veiksnį; jos turėtų įvertinti, ar banke yra įdiegtas strateginis procesas, kuriuo būtų pašalinami visi trūkumai pagal įvairius ekonominius scenarijus. Vertinimo kriterijus, pagrindines prielaidas ir poveikį reikėtų derinti su RAF ir vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesu (ICAAP)¹⁰.

35. Siekdamas užtikrinti tokį turimo kapitalo lygį, kad balanse būtų galima tvariai mažinti NPE, kredito įstaigos turėtų į kapitalo planavimą įtraukti tinkamus veiksmus.

4.3 NPE strategijos rengimas

36. Į NPE strategiją reikėtų įtraukti bent tam tikro laikotarpio kiekybinius NPE siektinus rodiklius ir su perimtu turtu susijusius tikslus, tam tikrais atvejais kartu parengiant atitinkamą išsamų veiklos planą. Rengiant NPE strategiją reikėtų vadovautis įsivertinimo procesu ir nagrinėti strategines NPE strategijos įgyvendinimo galimybes. NPE strategiją ir veiklos planą turėtų apibrėžti ir patvirtinti valdymo organas; juos reikėtų peržiūrėti bent kartą per metus.

4.3.1 Strategijos įgyvendinimo galimybės

37. Kredito įstaigos turėtų apvarstyti galimybę į NPE strategiją įtraukti įvairias strategijas ir galimybes, kad būtų galima įgyvendinti trumpalaikius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius tikslus. Siekdamas sėkmingai įgyvendinti NPE strategiją kredito įstaigos turėtų apvarstyti bent šias įvairių portfelių įgyvendinimo įvairiomis sąlygomis galimybes, iš kurių galima rinktis ne vieną:

- a) laikymo / pertvarkymo strategiją: tinkamą pertvarkymo strategiją ir pertvarkymo galimybes. Laikymo strategijos galimybė yra glaudžiai susijusi su kredito įstaigos veikimo modeliu, patirtimi pertvarkymo ir skolininkų vertinimo srityse, darbiniais NPE valdymo pajėgumais, naudojimusi išorės paslaugomis ir nurašymo politika;
- b) aktyvų portfelio mažinimą: pardavimą, pakeitimą vertybiniais popieriais arba, nesusigrąžintinomis laikomų NPE atveju, nurašymą. Ši galimybė yra glaudžiai susijusi su nuvertėjusio turto pakankamumu, užtikrinimo priemonių įvertinimu, duomenų apie pozicijas kokybę ir NPE paklausa tarp investuotojų;

---

¹⁰ Žr. Gaires dėl SREP tikslais renkamos informacijos apie ICAAP ir ILAAP (EBA/GL/2016/10).

- c) pozicijos arba užtikrinimo priemonių rūšies pasikeitimą, įskaitant teisių naudotis turtu perėmimą, skolos konvertavimą į nuosavybę, skolos konvertavimą į turtą arba užtikrinimo priemonių pakeitimą kitu turtu;
- d) teises galimybes: įskaitant nemokumo bylas arba neteisminius sprendimus.

38. Kredito įstaigos turėtų nustatyti vidutinės trukmės ir ilgalaikes strategijos galimybes mažinti NPE, kurių galbūt neįmanoma sumažinti nedelsiant, pavyzdžiui, dėl tiesioginės NPE paklausos nebuvimo tarp investuotojų, nes vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu padėtis gali pasikeisti. Tad veiklos plane gali reikėti numatyti tokias permainas ir reikalauti joms pasirengti, pavyzdžiui, gerinant NPE duomenų kokybę siekiant pasiruošti būsimiems investuotojų sandoriams.

39. Jeigu kredito įstaiga daro išvadą, jog nė viena iš pirmiau nurodytų galimybių vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu neįleis pakankamai sumažinti tam tikrų portfelių NPE arba pavienių pozicijų, tai turėtų būti aiškiai išdėstyta laiku parengtame nuvertėjimo ir nurašymo metode.

40. Kredito įstaigos, norinčios dalyvauti sudėtinguose procesuose, kaip antai NPE rizikos perleidimo ir pavertimo vertybiniais popieriais sandoriuose, turėtų atlikti išsamią rizikos analizę ir įsidiesti tinkamus rizikos kontrolės procesus¹¹.

4.3.2 Tikslai

41. Prieš pradėdamos trumpalaikių ir vidutinės trukmės tikslų nustatymo procesą kredito įstaigos turėtų suformuoti pagrįstą ilgalaikių NPE lygių viziją ir portfelio lygmeniu, ir bendrai. Siekdamas nustatyti pagrįstus ilgalaikius NPE lygius kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į istorinius duomenis arba tarptautinius lyginamuosius rodiklius.

42. Tam tikrais atvejais, be kita ko, dėl perimto turto, kredito įstaigos į savo NPE strategiją turėtų įtraukti bent aiškiai apibrėžtus realistiškus, bet ambicingus kiekybinius siektinus rodiklius. Įgyvendinant tuos tikslus bent vidutinės trukmės laikotarpiu NPE ir bendros ir grynų nuvertėjimo vertės turėtų konkrečiai mažėti. Nustatant tikslus su makroekonominių sąlygų pokyčiais susiję lūkesčiai, grindžiami rimtomis išorės prognozėmis, gali būti svarbūs, bet NPE mažinimo tikslai neturėtų būti nustatomi tik pagal juos.

43. Kredito įstaigos turėtų nustatyti tikslus pagal:

- a) laikotarpius (trumpalaikius (maždaug vieno metų), vidutinės trukmės (maždaug trejų metų) ir galbūt ilgalaikius);
- b) pagrindinius portfelius (pvz., mažmeninių klientų hipotekos, mažmeninių vartotojų, mažmeninės prekybos, mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ), įmonių, didelių įmonių, komercinės paskirties nekilnojamojo turto);

---

¹¹ Kaip reikalaujama pavertimo vertybiniais popieriais atveju pagal Direktyvos 2013/36/ES 82 straipsnio 1 dalį.

- c) įgyvendinimo galimybes (pvz., pinigų susigrąžinimas pagal laikymo strategiją, užtikrinimo priemonių perėmimas, susigrąžinimas įvykdžius procesinius veiksmus, NPE arba nurašytų pozicijų pardavimo įplaukos).

44. Kredito įstaigų NPE siektini rodikliai turėtų apimti bent prognozuojamą absoliutų arba santykinį NPE sumažėjimą ir bendrą ir gryną nuvertėjimą ne tik bendrai, bet ir pagal pagrindinius NPE portfelius. Jeigu įkeistas materialusis turtas, reikėtų parengti perimto turto strategiją arba bent jau į NPE strategiją įtraukti perimto turto mažinimo tikslus.

45. NPE siektini rodikliai turėtų būti suderinti su detalesniais veiklos tikslais. Prireikus kaip papildomus tikslus galima įgyvendinti ir kitus stebėsenos rodiklius.

4.3.3 Veiklos planas

46. Kredito įstaigos NPE strategija turėtų būti parengta kartu su veiklos planu, kurį turėtų apibrėžti, patvirtinti ir peržiūrėti valdymo organas. Veiklos plane turėtų būti aiškiai apibrėžta, kaip kredito įstaiga praktiškai įgyvendins savo NPE strategiją per bent vieno–trejų metų laikotarpį (priklausomai nuo reikiamų veiklos priemonių rūšies).

47. Į NPE veiklos planą reikėtų įtraukti bent:

- a) aiškius konkretaus laikotarpio uždavinius ir tikslus;
- b) veiklą, kurią reikėtų vykdyti kiekviename portfelyje;
- c) valdymo priemones ir struktūras, įskaitant pareigas ir pranešimo apie veiklą ir rezultatus mechanizmus;
- d) kokybės standartus siekiant užtikrinti sėkmingus rezultatus;
- e) darbuotojų ir išteklių poreikius;
- f) reikiamą techninę infrastruktūrą ir jos tobulinimo planą;
- g) detalius ir konsoliduotus biudžeto reikalavimus NPE strategijai įgyvendinti;
- h) bendravimo su vidaus ir išorės suinteresuotaisiais subjektais planus (pvz., prekybos, paslaugų teikimo, veiksmingumo iniciatyvų klausimais).

48. Veiklos plane reikėtų skirti ypatingą dėmesį vidaus veiksniams, kurie galėtų būti kliūtis sėkmingai įgyvendinant NPE strategiją.

4.4 Veiklos plano įgyvendinimas

49. Įgyvendinant NPE strategijos veiklos planą reikėtų taikyti tinkamą politiką ir procedūras, aiškias atsakomybės ir tinkamo valdymo struktūras, įskaitant perdavimo spęsti aukštesniu lygmeniu

procedūras, ir veiklos plane reikėtų numatyti įvairias pokyčių valdymo priemones siekiant įdiegti NPE pertvarkymo sistemą kaip pagrindinį įstaigos kultūros elementą.

50. Kredito įstaigos turėtų laiku pranešti apie reikšmingus nukrypimus nuo plano valdymo organui ir kompetentingai institucijai nurodydamos tinkamas taisomąsias priemones, kurias reikia įgyvendinti.

4.5 NPE strategijos integravimas

51. Kadangi NPE strategijos įgyvendinimas ir vykdymas bus susijęs su daugeliu įvairių sričių kredito įstaigoje ir nuo jų priklausys, ją reikėtų integruoti į procesus visais organizacijos lygmenimis, įskaitant strateginį ir veiklos, taip pat rizikos komiteto, kaip apibrėžta Direktyvos 2013/36/ES 76 straipsnio 3 dalyje, lygmeniu.

52. Kredito įstaigos turėtų atkreipti visų svarbių darbuotojų dėmesį į pagrindines NPE strategijos sudedamąsias dalis pagal įstaigos bendrąją strategiją ir, visų pirma, rizikos strategiją, kaip apibrėžta Direktyvos 2013/36/ES 76 straipsnyje. Tai ypač svarbu, jeigu įgyvendinant NPE strategiją reikės iš esmės keisti veiklos procedūras.

53. Kredito įstaigos turėtų aiškiai apibrėžti ir dokumentuoti su NPE strategijos ir veiklos plano įgyvendinimu susijusias funkcijas, pareigas ir oficialius atskaitomybės ryšius.

54. NPE pertvarkymo veiklą vykdančioms darbuotojams ir vadovybei reikėtų aiškiai nustatyti individualius (arba bendrus) tikslus ir numatyti skatinamąsias priemones siekiant NPE strategijoje ir veiklos plane įtvirtintų tikslų. Siekiant užtikrinti aktyvų darbuotojų ir vadovybės dalyvavimą mažinant NPE, rengiant susijusią atlygio nustatymo politiką, karjeros raidos tikslus ir veiklos rezultatų stebėsenos sistemas reikėtų atsižvelgti į NPE siektinus rodiklius ir sąžiningą elgesį su vartotojais. Siekiant užtikrinti, kad nebūtų prisiimama pernelyg didelė rizika, paskolų išdavimo ir verslo skyrių darbuotojų ir vadovų skatinimo sistemoje taip pat turėtų būti atsižvelgiama į informaciją apie pertvarkymo veiklą ir kredito įstaigos pozicijų kokybę. Kalbant apie mažmenines pozicijas, tokią atlygio nustatymo politiką reikėtų rengti laikantis EBI gairių dėl atlygio politikos ir praktikos, susijusios su mažmeninės bankininkystės produktų ir paslaugų pardavimu ir teikimu¹².

55. Visos svarbios NPE strategijos sudedamosios dalys turėtų būti visiškai suderintos su verslo planu ir biudžetu ir būti į juos integruotos, įskaitant visas atitinkamas su veiklos plano įgyvendinimu susijusias išlaidas ir galimus nuostolius, susijusius su NPE pertvarkymo veikla.

56. NPE strategija turėtų būti visiškai integruota į rizikos valdymo sistemą. Atsižvelgiant į tai, ypatingą dėmesį reikėtų skirti:

---

¹² Gairės dėl atlygio politikos ir praktikos, susijusios su mažmeninės bankininkystės produktų ir paslaugų pardavimu ir teikimu (EBA/GL/2016/06).

- a) ICAAP¹³: visos svarbios NPE strategijos sudedamosios dalys turėtų būti visiškai suderintos su ICAAP ir į jį integruotos. Kredito įstaigos turėtų rengti kiekybinius ir kokybinius NPE raidos vertinimus įprastomis ir nepalankiomis sąlygomis, įskaitant poveikį kapitalo planavimui;
- b) RAF¹⁴: RAF ir NPE strategijos yra glaudžiai susijusios tarpusavyje. Šiuo požiūriu turėtų būti aiškiai apibrėžti RAF parametrai ir apribojimai, kuriuos turi patvirtinti valdymo organas ir kurie atitinka pagrindinius į NPE strategiją įtrauktus elementus ir tikslus;
- c) gaivinimo planui¹⁵: jeigu į gaivinimo planą įtraukiami su NPE susijusių rodiklių lygiai ir veiksmai, kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad jie derėtų su NPE strategijos tikslais ir veiklos planu.

57. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti aukštą rizikos valdymo darbuotojų vykdomos stebėsenos ir priežiūros lygį rengiant ir įgyvendinant NPE strategiją ir veiklos planą.

5. NPE valdymas ir veikla

---

58. Kad kredito įstaigos galėtų spręsti su NPE susijusias problemas veiksmingai ir tvariai, reikėtų įdiegti tinkamą valdymo ir veiklos struktūrą.

59. Šiame skirsnyje išdėstomi pagrindiniai su NPE pertvarkymo sistema susijusio valdymo ir veiklos elementai apimant aspektus, susijusius su valdymu ir sprendimų priėmimu, NPE veikimo modeliu, vidaus kontrolės sistema ir NPE stebėsenos procesais.

60. Įgyvendindamos savo NPE valdymo ir veiklos veiksmus kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į svarbius vartotojų apsaugos aspektus ir reikalavimus ir užtikrinti sąžiningą elgesį su vartotojais.

5.1 Valdymas ir sprendimų priėmimas

61. Bendroji kredito įstaigos strategija ir jos įgyvendinimas turėtų aprėpti NPE strategiją ir veiklos planą, kuriuos turėtų nustatyti, patvirtinti ir peržiūrėti valdymo organas. Valdymo organas, visų pirma, turėtų:

---

¹³ Kaip apibrėžta 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros (OL L 176, 2013 6 27, p. 338) 108 straipsnyje.

¹⁴ Kaip aprašyta Finansinio stabilumo tarybos dokumente „Veiksmingos rizikos apetito sistemos principai“.

¹⁵ Kaip reikalaujama pagal 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014 6 12, p. 190).

- a) kasmet tvirtinti ir reguliariai peržiūrėti NPE strategiją ir veiklos planą pagal bendrąją rizikos strategiją;
- b) prižiūrėti NPE strategijos įgyvendinimą;
- c) apibrėžti kiekybinius ir kokybinius valdymo tikslus ir paskatas NPE pertvarkymo veiklos srityje;
- d) kas ketvirtį stebėti pažangą, padarytą palyginti su NPE strategijoje ir veiklos plane nustatytais tikslais;
- e) apibrėžti tinkamus NPE pertvarkymo sprendimų patvirtinimo procesus (didelių NPE atveju tvirtina valdymo organas);
- f) tvirtinti su NPE susijusią politiką (įskaitant nurodytą 4 priede) ir procesus, peržiūrėti juos bent kartą per metus ir atlikti reikiamus pakeitimus užtikrindamas, kad darbuotojai puikiai suprastų politiką ir procesus;
- g) užtikrinti pakankamas NPE valdymo procesų vidaus kontrolės priemonės sutelkiant dėmesį į veiklą, susijusią su NPE klasifikavimu, nuvertėjusiu turtu, nurašytu turtu, užtikrinimo priemonių vertinimu ir pertvarkymo sprendimų tvarumu;
- h) turėti pakankamai žinių, patirties ir ekspertinių žinių NPE valdymo srityje.

62. Valdymo organas ir vyresnioji vadovybė turėtų skirti dalį savo pajėgumų ir pakankamai laiko su NPE restruktūrizavimu susijusiems klausimams pagal Direktyvos 2013/36/ES 76 straipsnį atsižvelgdami į su kredito įstaigos NPE susijusią riziką. Kredito įstaigos turėtų nustatyti ir dokumentuoti aiškiai apibrėžtas, veiksmingas ir nuoseklias sprendimų priėmimo procedūras visais atvejais numatydamos tinkamą antrosios gynybos linijos dalyvavimą.

5.2 NPE veikimo modelis

5.2.1 NPE pertvarkymo skyriai

63. Siekdamas tinkamai sumažinti su NPE valdymu susijusius interesų konfliktus ir veiksmingai išnaudoti organizacijos specializuotas ekspertines žinias NPE srityje, kredito įstaigos turėtų sukurti specializuotus NPE pertvarkymo skyrius (NPE RS), kurie yra nepriklausomi nuo paskolų išdavimo veiklos. Toks pareigų atskyrimo požiūris turėtų aprėpti ne tik santykių su klientais veiklą (pvz., derybas dėl pertvarkymo sprendimų su klientais), bet ir sprendimų priėmimo procesą. Turėdamos tai omenyje kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę įsteigti specializuotus sprendimus dėl NPE pertvarkymo priimančius subjektus (pvz., NPE komitetą).

64. Jeigu nepavyksta išvengti dubliavimosi su sprendimus priimančių subjektų, vadovų arba ekspertų veikla paskolų išdavimo srityje, institucine struktūra ir vidaus kontrolės priemonėmis reikėtų užtikrinti, kad visi galimi interesų konfliktai būtų pakankamai sumažinti.

65. Kredito įstaigos turėtų įsdiegti priemones, kuriomis būtų užtikrinama, kad paskolų išdavimo skyriai ir NPE RS reguliariai keistųsi informacija.
66. Kurdamos tinkamą NPE RS struktūrą kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į savo pagrindinių NPE portfelių ypatumus, įskaitant pozicijos rūšį (mažmeninė, MVJ, įmonių pozicijos) ir užtikrinimo priemonių rūšį.
67. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę sukurti NPE RS automatizuotus procesus, kurie būtų naudojami vienuose mažmeninių NPE portfeliuose. Tam tikrais atvejais įmonių NPE portfeliuose ir priklausomai nuo NPE sektorių koncentracijos kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę taikyti santykių vadybos metodą NPE RS darbuotojams specializuojantis pagal sektorius. Pavienių prekyautojų ir labai mažų įmonių atveju reikėtų apsvarstyti galimybę kartu naudoti automatizuotus elementus ir santykių vadybos metodą.
68. Mažesnėse ir nelabai sudėtingose kredito įstaigose (pvz., priskirtose prie SREP 3 arba 4 kategorijos) gali būti sukurtos specializuotos pertvarkymo pareigos, atitinkančios jų dydį, pobūdį, sudėtingumą ir rizikos profilį. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad tokios pareigos būtų sukurtos taip, kad valdant NPE būtų užkertamas kelias interesų konfliktams ir kad jie būtų pašalinami.
69. Proporcingumo tikslais mažesnės ir nelabai sudėtingos kredito įstaigos (pvz., priskirtos prie SREP 3 arba 4 kategorijos), užuot steigdamos specializuotus sprendimus dėl NPE pertvarkymo priimančius subjektus, gali vykdyti atitinkamus reikalavimus per turimus kredito arba rizikos komitetus, jeigu pavyksta pakankamai sumažinti interesų konfliktus.

5.2.2 Derinimas su NPE gyvavimo ciklu

70. Siekiant užtikrinti, kad NPE pertvarkymo veikla ir skolininkų dalyvavimas atitiktų NPE gyvavimo ciklo etapus, reikėtų įkurti NPE RS¹⁶. Kredito įstaigos turėtų steigti skirtingus NPE RS skirtinguose NPE gyvavimo ciklo etapuose ir, jeigu tinkama, skirtingiems portfeliams. Visiems atitinkamiems pertvarkymo etapams reikėtų skirti pakankamai dėmesio ir jais turėtų užsiimti pakankamai specializuoti darbuotojai.
71. Kredito įstaigos turėtų vertinti toliau išvardytus NPE gyvavimo ciklo etapus taip pat atsižvelgdamos į produktų ypatumus ir į įsiskolinimo pobūdį:
- a) ankstyvas įsiskolinimas (iki 90 dienų praėjus terminui)¹⁷: šiame etape daugiausia dėmesio reikėtų skirti pirminiam bendravimui su skolininku dėl ankstyvo susigrąžinimo ir informacijos rinkimui siekiant įgyti galimybę išsamiai įvertinti skolininko aplinkybes (pvz., finansinę padėtį, paskolos dokumentacijos statusą, užtikrinimo priemonių statusą, bendradarbiavimo lygį ir kt.). Pozicijos rūšis ir užtikrinimo priemonės turėtų galiausiai lemti tinkamiausią pertvarkymo

¹⁶ Tai apima ir turtą, kuris nėra laikomas NPE, kaip antai ankstyvą įsiskolinimą, FBE ir perimtą turtą, ir kuris atlieka itin svarbų vaidmenį NPE pertvarkymo procese.

¹⁷ Su pozicijomis, kurios tikriausiai nebus apmokėtos, priklausomai nuo jų sudėtingumo galėtų dirbti ankstyvo įsiskolinimo arba NPE RS.

strategiją, į kurią gali būti įtrauktos trumpalaikės pertvarkymo priemonės ir kuri būtų taikoma prireikus (tam tikrais atvejais taip pat pirminiu laikotarpiu) siekiant stabilizuoti skolininko finansinę padėtį prieš parengiant tinkamą pertvarkymo strategiją. Be to, tam tikrais atvejais kredito įstaiga turėtų ieškoti galimybių pagerinti jo padėtį atsižvelgdama į vartotojų teises ir interesus (pvz., pasirašydama naujus paskolos dokumentus, tobulindama neįvykdytus susitarimus dėl užtikrinimo priemonių, kuo labiau sumažindama lėšų nutekėjimą ir, jeigu yra, paimdama papildomą užtikrinimo priemones). Specializuotoje įsiskolinimo administravimo politikoje turėtų būti išdėstytos gairės dėl bendrų NPE pertvarkymo procedūrų ir pareigų, įskaitant perleidimo veiksnius;

- b) vėlyvas įsiskolinimas / restruktūrizavimas: šiame etape kredito įstaigos turėtų įgyvendinti ir įforminti pertvarkymo susitarimus su skolininkais. Pertvarkymo susitarimai turėtų būti sudaromi tik jeigu kredito įstaiga yra įsitikinusi, jog skolininkas gali grąžinti skolą. Vertindamos, ar galima įgyvendinti pertvarkymo galimybę, kredito įstaigos turėtų laikytis Direktyvos 2014/17/ES¹⁸ 28 straipsnio ir kitų taikytinų vartotojų apsaugos teisės aktų nuostatų. Pagal Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 680/2014 pertvarkymo susitarimą dėl didesnės rizikos reikėtų stebėti bent vienus metus prieš NPE RS baigiant darbą su juo, jeigu kitų NPE veiksmų nestebima;
- c) Likvidavimas / skolos išieškojimas / teisinės bylos / teisės naudotis turtu perėmimas: jeigu dėl skolininko finansinių aplinkybių arba bendradarbiavimo lygio nepavyko rasti jokie tinkamo pertvarkymo sprendimo, kredito įstaigos turėtų atlikti įvairių likvidavimo galimybių sąnaudų ir naudos analizę, įskaitant teismines ir neteismines procedūras, taip pat atsižvelgdamos į skolininko interesus. Remdamosi tokia analize kredito įstaigos turėtų skubiai pradėti įgyvendinti pasirinktą likvidavimo galimybę pasitelkdamos teisinius ir verslo ekspertus likvidavimo srityje. Kredito įstaigos, aktyviai naudojančios išorės ekspertus, turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegti tinkami vidaus kontrolės mechanizmai siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų likvidavimo procesą. Šiuo požiūriu ypatingą dėmesį reikėtų skirti NPE, kurios buvo priskirtos prie šios kategorijos ilgą laiką. Specializuotoje skolų išieškojimo politikoje turėtų būti pateikiamos gairės dėl likvidavimo procedūrų.

72. Perimto turto (arba kito su NPE susijusio turto) valdymas: teisių naudotis užtikrinimo priemonėmis atėmimo procesas paprastai prasideda kredito įstaigai nesėkmingai išbandžius kitas nesumokėtų sumų susigrąžinimo priemones. Kredito įstaiga turėtų įsidiegti politiką, kuria apibūdinamas perimto turto susigrąžinimo procesas, visų pirma, aprėpiant teisių naudotis turtu perėmimo, užtikrinimo priemonių vertinimo ir įvairių rūšių užtikrinimo priemonių realizavimo tinkamomis priemonėmis etapus.

---

¹⁸ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (OL L 60, 2014 2 28, p. 34).

5.2.3 Pozicijų suskirstymas į grupes

73. EBI gairėse dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos¹⁹ aprašoma kredito įstaigoms skirta panašių kredito rizikos charakteristikų pozicijų suskirstymo į grupes politika. Vienarūšius portfelius reikėtų kurti siekiant pritaikyti priemones būtent NPE. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę kiekvienam portfeliui kurti jiems pritaikytus procesus, kad už kiekvieną iš jų atsakytų specializuota ekspertų grupė. NPE portfelius reikėtų analizuoti gana išsamiai, galiausiai suskirstant juos į aiškiai apibrėžtas pavienių skolininkų portfelių dalis. Tokiai analizei atlikti kredito įstaigos turėtų sukurti tinkamas valdymo informacines sistemas ir rinkti pakankamai aukštos kokybės duomenis.

74. Galimų atrankos kriterijų, pagal kuriuos mažmeninės NPE suskirstomos į portfelius, sąrašas pateikiamas 1 priede.

75. Įmonių NPE portfelių atveju NPE RS specializavimąsi turėtų lemti pirmiausia suskirstymas į grupes pagal turto klases arba sektorius (pvz., komercinio nekilnojamojo turto, žemės ir vystymosi, vežimo, prekybos). Toliau tuos portfelius reikėtų dalyti laikantis NPE strategijos ir atsižvelgiant į finansinio sudėtingumo lygį užtikrinant, kad pertvarkymo veikla būtų pakankamai tikslinė.

5.2.4 Žmogiškieji ištekliai

76. Kredito įstaigos turėtų įsidiesti tinkamą organizacinę sistemą, atitinkančią jų verslo modelį ir riziką, įskaitant riziką, susijusią su NPE. Todėl kredito įstaigos turėtų proporcingai skirti pakankamai vadovybės dėmesio ir išteklių NPE pertvarkymo veiklai ir susijusių procesų vidaus kontrolės priemonėms.

77. Siekiant išvengti interesų konfliktų ir užtikrinti pakankamą specializaciją, kaip aprašyta pirmiau, prieš įgyvendinimą dalijimąsi vadovybe ir ištekliais su kitomis vertės grandinės dalimis (pvz., su paskolų išdavimo skyriumi) reikėtų kruopščiai peržiūrėti.

78. Remdamosi kredito įstaigos pajėgumų įsivertinimo NPE požiūriu rezultatais, kaip nurodyta 4.2.1 skirsnyje, kredito įstaigos turėtų reguliariai peržiūrėti vidaus ir išorės NPE pertvarkymo išteklių pakankamumą ir laiku užpildyti visas žmogiškųjų išteklių spragas. Kadangi pertvarkymo veikla gali reikalauti daug išteklių, kredito įstaigos turėtų nuspręsti, ar būtų tikslinga sudaryti terminuotas darbo sutartis, naudotis vidaus ir (arba) išorės užsakomosiomis paslaugomis arba steigti bendrąsias įmones NPE pertvarkymo veiklai vykdyti. Tačiau pagrindinė atsakomybė už tokią veiklą ir toliau tenka kredito įstaigai. Jeigu naudojamosi užsakomosiomis paslaugomis, kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad tokios užsakomosios paslaugos būtų teikiamos laikantis taikytinų teisės aktų arba reglamentavimo reikalavimų.

79. Kredito įstaigos turėtų kaupti atitinkamas ekspertines žinias, kurių reikia apibrėžtam NPE veikimo modeliui įgyvendinti, įskaitant NPE RS ir vidaus kontrolės skyrius, kaip numatyta

---

¹⁹ Gairės dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos (EBA/GL/2017/06).

bendrose ESMA ir EBI gairėse dėl valdymo organo narių ir pagrindines užduotis atliekančių asmenų tinkamumo vertinimo²⁰. Darbuotojai, kuriems pavedama atlikti pagrindines NPE pertvarkymo užduotis, turėtų turėti specialių su NPE susijusių ekspertinių žinių ir patirties. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti tinkamą specializuotą mokymą NPE klausimais, įskaitant vartotojų apsaugą, ir rengti darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo planus, kad turimi darbuotojai semtųsi žinių įstaigos viduje.

80. Jeigu įstaigos viduje nepavyksta kaupti ekspertinių žinių ir kurti infrastruktūros arba tai nėra veiksminga, NPE RS turėtų turėti galimybę nesunkiai pasinaudoti kvalifikuotais nepriklausomais išorės ištekliais (pvz., turto vertintojų, juriskonsultų, verslo planuotojų, sektorių ekspertų paslaugomis) arba kreiptis į specializuotas NPE paslaugų įmones.

81. Remdamasi bendrąja NPE strategija ir veiklos planu kredito įstaiga turėtų įgyvendinti vertinimo sistemą, atitinkančią NPE RS poreikius. Vertinimo sistema turėtų būti sukurta laikantis EBI gairių dėl patikimos atlyginimų politikos²¹ nuostatų ir Direktyvos 2014/17/ES²² 7 straipsnio, o mažmeninių pozicijų atveju – EBI gairių dėl atlygio politikos ir praktikos, susijusios su mažmeninės bankininkystės produktų ir paslaugų pardavimu ir teikimu²³. Vertinimo sistema turėtų būti pirmiausia susijusi su kiekybiniais kredito įstaigos NPE siektinų rodiklių elementais, bet gali aprėpti ir kokybinius elementus (techninių gebėjimų, susijusių su finansinės informacijos ir gaunamų duomenų analize, lygi, pasiūlymų struktūrizavimą, rekomendacijų kokybę arba pertvarkymo bylų stebėseną ir veiksmingus derybų įgūdžius). NPE RS darbuotojų veiklos rezultatai turėtų būti reguliariai stebimi ir vertinami atsižvelgiant į nustatytus tikslus individualiai arba atitinkamai visos komandos lygmeniu.

82. Į valdymo organo ir tam tikrų vadovų veiklos rezultatų vertinimo sistemą reikėtų įtraukti konkrečius rodiklius, susijusius su kredito įstaigos NPE strategijoje ir veiklos plane nustatytais tikslais. Tiems rodikliams priskirti svertiniai koeficientai bendrojoje veiklos rezultatų vertinimo sistemoje turėtų būti proporcingi NPE problemų, su kuriomis susiduria kredito įstaiga, sunkumui.

83. Kredito įstaigos turėtų skatinti reagavimą į ankstyvojo perspėjimo signalus ir rodiklius pagal atlygio politikos ir paskatų sistemą siekdamas užtikrinti, kad būtų veiksmingai sprendžiami klausimai prieš įsiskolinimą ir taip būtų veiksmingai mažinamos NPE įplaukos.

---

²⁰ Bendros ESMA ir EBI gairės dėl valdymo organo narių ir pagrindines užduotis atliekančių asmenų tinkamumo vertinimo pagal direktyvas 2013/36/ES ir 2014/65/ES (EBA/GL/2017/12).

²¹ Gairės dėl patikimos atlygio politikos pagal Direktyvos 2013/36/ES 74 straipsnio 3 dalį ir 75 straipsnio 2 dalį ir informacijos atskleidimo pagal Reglamento (ES) Nr. 575/2013 450 straipsnį (EBA/GL/2015/22).

²² 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (OL L 60, 2014 2 28, p. 34).

²³ Gairės dėl atlygio politikos ir praktikos, susijusios su mažmeninės bankininkystės produktų ir paslaugų pardavimu ir teikimu (EBA/GL/2016/06).

5.2.5 Techniniai ištekliai

84. Kalbant apie tinkamą techninę infrastruktūrą, kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad visi su NPE susiję duomenys būtų saugomi patikimose ir saugiose centrinėse IT sistemose ir kad jie būtų išsamūs ir aktualūs per visą NPE pertvarkymo procesą.

85. Naudodamos tinkamą techninę infrastruktūrą NPE RS turėtų turėti galimybę:

- a) susipažinti su visais svarbiais duomenimis ir dokumentais, įskaitant:
- i. turimą informaciją apie NPE ir ankstyvą įsiskolinimą turinčius skolininkus, įskaitant automatinius pranešimus;
  - ii. informaciją apie pozicijas, užtikrinimo priemones ir garantijas, susijusias su skolininku arba susijusiais klientais;
  - iii. stebėsenos priemones su IT galimybėmis atsekti pertvarkymo rezultatus ir veiksmingumą;
  - iv. pertvarkymo veiklos ir bendravimo su skolininku statusą ir informaciją apie sutartas pertvarkymo priemones;
  - v. tam tikrais atvejais – perimtą turtą;
  - vi. atsekamą paskolos ir užtikrinimo priemonių grynujų pinigų srautą;
  - vii. pagrindinės informacijos šaltinius ir išsamius pagrindinius dokumentus;
  - viii. tam tikrais atvejais – prieigą prie centrinių kreditų registru, žemės registru ir kitų išorės duomenų šaltinių;
- b) veiksmingai tvarkyti ir stebėti NPE pertvarkymo veiklą, įskaitant:
- i. automatizuotus darbo srautus per visą NPE gyvavimo ciklą;
  - ii. automatizuotą paskolos statuso stebėsenos procesą užtikrinant teisingą NPE ir FBE žymėjimą;
  - iii. įdiegtus perspėjimo signalus;
  - iv. automatizuotas kiekybines ataskaitas per visą NPE pertvarkymo ciklą, kuriomis remdamiesi NPE RS vadovybė, valdymo organas ir kiti vadovai ir reguliavimo institucija rengia analizę;
  - v. NPE RS, pogrupių ir ekspertų vykdomos pertvarkymo veiklos rezultatų analizę (pvz., padėties ištaisymo / sėkmės lygis, informacija apie refinansavimą, pasiūlytų pertvarkymo galimybių veiksmingumas, grynujų pinigų surinkimo lygis, ankstesnių

duomenų apie padėties ištaisymo lygius analizė, išpildytų pažadų lygis informacinių paslaugų centre ir kt.);

- vi. portfelių, portfelių dalių, kohortų ir pavienių skolininkų raidos stebėseną;
- c) apibrėžti, analizuoti ir vertinti NPE ir susijusius skolininkus:
- i. pripažinti NPE ir vertinti nuvertėjimą;
  - ii. atlikti tinkamą NPE portfelių analizę ir saugoti kiekvieno skolininko rezultatus;
  - iii. pagrįsti skolininkų, bent jau nesudėtingų skolininkų, asmens duomenų, finansinės padėties ir galimybių grąžinti skolas vertinimą;
  - iv. apskaičiuoti i) grynąją dabartinę vertę ir ii) poveikį kredito įstaigos kapitalo padėčiai pagal kiekvieną pertvarkymo galimybę ir (arba) tikėtiną pertvarkymo planą pagal visus taikytinus teisės aktus (pvz., turto perėmimo teisės aktus, nemokumo teisės aktus) kiekvieno skolininko atžvilgiu.

86. Techninės infrastruktūros, įskaitant duomenų kokybę, tinkamumą turėtų reguliariai vertinti nepriklausomas vidaus arba išorės auditorius.

5.3 Kontrolės sistema

87. Valdymo organas turėtų atsakyti už vidaus kontrolės sistemos tinkamumo ir veiksmingumo nustatymą ir stebėseną. Visų pirma, siekiant užtikrinti, kad NPE strategija ir veiklos planas būtų visiškai suderinti su kredito įstaigos bendra verslo strategija, įskaitant NPE strategiją ir veiklos planą, ir rizikos apetitu, NPE pertvarkymo sistemoje reikėtų įgyvendinti veiksmingus ir efektyvius vidaus kontrolės procesus.

88. Vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai turėtų reguliariai teikti valdymo organui rašytines ataskaitas dėl NPE valdymo atkreipdami dėmesį į pagrindinius nustatytus trūkumus. Dėl kiekvieno svarbaus naujai nustatyto trūkumo tose ataskaitose turėtų būti apibūdinta su juo susijusi rizika, poveikio vertinimas, rekomendacijos ir taisomosios priemonės, kurių reikėtų imtis. Kai būtina, vidaus kontrolės funkcijų vadovai turėtų turėti galimybę kreiptis į priežiūros funkciją vykdančią valdymo organą ir tiesiogiai jam atsiskaityti, išreikšti susirūpinimą ir atitinkamais atvejais perspėti priežiūros funkcijos vykdytojus, kai tam tikri įvykiai daro arba gali padaryti poveikį įstaigai. Tai neturėtų kliudyti vidaus kontrolės funkcijų vadovams teikti ataskaitas ir per įprastus atskaitomybės ryšius.

89. Valdymo organas turėtų laiku ir veiksmingai stebėti vidaus kontrolės funkcijų vykdytojų nustatytus faktus ir reikalauti imtis pakankamų taisomųjų veiksmų. Turėtų būti įdiegta oficiali su nustatytais faktais ir taisomosiomis priemonėmis susijusi procedūra.

90. Vidaus kontrolės sistemoje turėtų būti visos trys gynybos linijos, kaip numatyta EBI vidaus valdymo gairėse²⁴. Siekiant išvengti spragų arba dubliavimosi įvairias pareigas reikėtų aiškiai priskirti ir dokumentuoti. Apie pagrindinius antrosios ir trečiosios linijų veiklos rezultatus ir numatytus taisomuosius veiksmus ir pažangą tenkinant tokius poreikius reikėtų reguliariai pranešti valdymo organui.
91. Įgyvendindamos kontrolės sistemą, didesnės ir sudėtingesnės kredito įstaigos turėtų taikyti visas tris gynybos linijas; antroji gynybos linija neturi būti susijusi su NPE konkrečiu atveju ir gali būti atliekama pagal kredito rizikos (kontrolės) funkciją.
92. Įgyvendindamos kontrolės sistemą, mažesnės ir nelabai sudėtingos kredito įstaigos (pvz., priskirtos prie SREP 3 arba 4 kategorijos) nebūtinai turi turėti tris išsamias konkrečiai su NPE susijusias gynybos linijas, bet turi užtikrinti, kad būtų pakankamai sumažinti visi interesų konfliktai.

5.3.1 Pirmosios gynybos linijos kontrolės priemonės

93. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad pirmoji gynybos linija būtų įdiegta skyrių, ypač NPE RS, kurie faktiškai atsako už kredito įstaigos riziką konkrečioje NPE pertvarkymo srityje ir ją valdo, procedūrose ir procesuose.
94. Siekdamas užtikrinti, kad būtų įgyvendinti tinkami kontrolės mechanizmai, kredito įstaigos turėtų turėti vidaus politiką dėl NPE pertvarkymo sistemos. Skyrių vadovai turi užtikrinti, kad ta vidaus politika būtų įgyvendinama, be kita ko, integruojant ją į IT procedūras. Šių gairių 4 priede nustatomi pagrindiniai su NPE sistema susijusios politikos elementai, kuriuos turėtų įgyvendinti kredito įstaigos.

5.3.2 Antrosios gynybos linijos kontrolės priemonės

95. Antrosios gynybos linijos funkcijų vykdytojai turėtų nuosekliai taikyti kontrolės priemones ir tikrinti, kad pirmosios gynybos linijos NPE valdymas būtų vykdomas taip, kaip numatyta. Kad antrosios linijos funkcijų vykdytojai tinkamai vykdytų savo kontrolės užduotis, jie turi būti visiškai nepriklausomi nuo verslo veiklos funkcijų vykdytojų, įskaitant NPE RS, ir turėti pakankamai išteklių. Jie turėtų turėti pakankamai kvalifikuotų darbuotojų. Darbuotojų kvalifikacijos turėtų būti nuolat vertinamos ir prireikus jie turėtų būti apmokomi.
96. Antroji gynybos linija kontroliuoja rizikos valdymo priemonių įgyvendinimą NPE RS ir turėtų skirti ypatingą dėmesį:
- a) su NPE susijusios rizikos stebėsenai ir vertinimui remiantis išsamiais ir suvestiniais duomenimis, taip pat susijusiais su vidaus / teisės aktuose numatytu kapitalo pakankamumu;

---

²⁴ Vidaus valdymo gairės pagal Direktyvą 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

- b) viso NPE veikimo modelio ir jo elementų (pvz., NPE RS vadovybės ir (arba) darbuotojų, užsakomųjų paslaugų ir (arba) paslaugų teikimo susitarimų, NPE mažinimo tikslų ir ankstyvojo perspėjimo mechanizmų) veiklos rezultatų peržiūrai;
- c) kokybės užtikrinimui tvarkant NPE paskolas, vykdant stebėseną ir teikiant ataskaitas (vidaus ir išorės lygmenimis), vykdant restruktūrizavimą ir tvarkant nuvertėjusį ir nurašytą turtą, vertinant užtikrinimo priemones ir teikiant NPE ataskaitas (šioms pareigoms vykdyti antrosios linijos funkcijų vykdytojai turėtų turėti pakankamus įgaliojimus *ex ante* kištis įgyvendinant konkrečius pertvarkymo sprendimus);
- d) su NPE susijusių procesų derinimo su vidaus politika ir viešomis gairėmis, visų pirma, susijusiomis su NPE klasifikavimu, atidėjimais, nurašymu, užtikrinimo priemonių įvertinimais, restruktūrizavimu ir ankstyvojo perspėjimo mechanizmais, peržiūrai.

97. Rizikos kontrolės ir atitikties užtikrinimo funkcijų vykdytojai taip pat turėtų teikti rekomendacijas dėl su NPE susijusios politikos ir procedūrų rengimo ir peržiūros proceso ir NPE RS kuriamų kontrolės priemonių. Tų funkcijų vykdytojai turėtų dalyvauti rengiant ir peržiūrint politiką prieš ją patvirtinant valdymo organui.

5.3.3 Trečiosios gynybos linijos kontrolės priemonės

98. Trečioji gynybos linija, nepriklausomą vidaus audito funkciją vykdantys asmenys, turėtų turėti pakankamai NPE pertvarkymo žinių, kad reguliariai tikrintų NPE sistemas, įskaitant pirmosios ir antrosios linijų kontrolės priemones, veiksmingumą ir efektyvumą.

99. Kalbant apie NPE sistemą, vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų bent reguliariai atlikti vertinimus siekiant stebėti, kaip laikomasi su NPE susijusios vidaus politikos (žr. 4 priedą) ir šių gairių. Tokie vertinimai turėtų aprėpti atsitiktinius patikrinimus ir patikrinimus, apie kuriuos neįspėjama, ir kredito bylų peržiūrą.

100. Nustatydamos vykdytinų kontrolės priemonių dažnį, aprėptį ir mastą kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į NPE lygį ir į tai, ar neseniai atlikus auditus buvo nustatyta reikšmingų pažeidimų ir trūkumų.

101. Remdamiesi kontrolės rezultatais vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų teikti valdymo organui rekomendacijas, ką galima patobulinti.

5.4 NPE ir NPE pertvarkymo veiklos stebėseną

102. Stebėsenos sistemos turėtų būti grindžiamos NPE strategijoje ir su ja susijusiame veiklos plane nustatytais NPE siektiniais rodikliais, kurie vėliau virsta NPE RS veiklos tikslais, ir palaikomas ryšys su kredito rizikos kainų apskaičiavimo ir atidėjinių skyriais. Siekiant sudaryti galimybę valdymo organui ir kitiems svarbiems vadovams vertinti pažangą reikėtų sukurti atitinkamą su NPE susijusių pagrindinis veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) sistemą.

103. Kredito įstaigos turėtų apibrėžti ir stebėti su NPE susijusius PVRR. Su NPE susiję PVRR turėtų apimti šiuos aspektus (bet nebūtinai tik juos) (taip pat žr. 2 priedą):

- a) NPE duomenis;
- b) skolininkų dalyvavimą ir grynujų pinigų surinkimą;
- c) pertvarkymo veiklą;
- d) likvidavimo veiklą;
- e) kitą veiklą (pvz., su NPE susijusį pelną ir nuostolį, perimtą turtą, užsakomąsias paslaugas).

5.4.1 NPE duomenys

104. Kredito įstaigos turėtų savo knygoje įdėmiai stebėti santykinius ir absoliučius NPE ir FBE lygius, taip pat perimtą turtą (arba kita su NPE veikla susijusį turtą) ir ankstyvą įsiskolinimą.

105. Kredito įstaigos turėtų vykdyti tokią stebėsenos veiklą sandorių ir (arba) skolininkų lygmeniu, taip pat portfelio arba portfelio dalies lygmeniu, kai tinkama, atsižvelgdamos į tokius aspektus, kaip veiklos rūšis, skolininko segmentas, geografinė vietovė, produktai, koncentracijos rizika, užtikrinimo lygis ir užtikrinimo priemonių rūšis ir skolos tvarkymo gebėjimai.

106. Kredito įstaigos turėtų stebėti NPE nuvertėjimo lygį, kad galėtų teikti valdymo organui išsamią informaciją apie padengimą. Į analizę reikėtų įtraukti suvestinius duomenis ir įvairių NPE portfelių lygmens duomenis. Atrenkant NPE portfelius reikėtų atsižvelgti į tokius aspektus, kaip pozicijos rūšis, įskaitant užtikrintą ir neužtikrintą pozicijas, užtikrinimo priemonių ir garantijų rūšis, geografinė vietovė, metų skaičius nuo NPE klasifikacijos, laikas iki susigrąžinimo ir veiklos tęstinumo požiūrio taikymas. Padengimo pokyčius taip pat reikėtų stebėti ir aiškiai aiškinti sumažėjimą.

107. Kredito įstaigos turėtų lyginti su NPE santykiu ir padengimu susijusius rodiklius su kitų įstaigų rodikliais, kad galėtų aiškiai pristatyti valdymo organui konkurencinę padėtį ir galimus trūkumus.

108. Kredito įstaigos turėtų stebėti savo nukrypimus nuo biudžeto, kad valdymo organas suprastų svarbių nukrypimų nuo plano priežastis.

109. Svarbiausius NPE įplaukų ir išlaidų duomenis reikėtų įtraukti į reguliarias ataskaitas valdymo organui, įskaitant į NPE ir iš jų pervedamas sumas, neveiksnius FBE, bandomojo laikotarpio NPE, veiksnias FBE ir ankstyvą įsiskolinimą (≤ 90 dienų po termino).

110. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti, ar būtų tikslinga parengti migracijos matricas siekiant sekti pozicijų srautą pripažįstant jos neveiksniomis ir išbraukiant iš neveiksnių pozicijų sąrašo.

111. Kredito įstaigos turėtų vertinti migracijos lygius ir veiksmų pozicijų kokybę kas mėnesį, kad veiksmus būtų galima suskirstyti pagal prioritetą ir skubiai jų imtis siekiant užkirsti kelią portfelio kokybės pablogėjimui. Migracijos matricose taip pat galima išskirti pozicijas rūšį (mažmeninės hipotekos, vartotojų, nekilnojamojo turto pozicijos), verslo subjektą arba kitas portfelio dalis siekiant nustatyti, ar srautų priežastį galima priskirti prie konkrečios portfelio dalis.
112. Vykdydamos stebėsenos veiklą kredito įstaigos turėtų naudotis vidaus informacija (pvz., iš vidaus vertinimo sistemų) ir išorės informacija (pvz., iš reitingų agentūrų, kreditų biurų, specializuotais konkrečiaus sektoriaus mokslinių tyrimų arba makroekonominiais rodikliais, susijusiais su konkrečiomis geografinėmis vietovėmis) ir turėtų daryti nuorodą į konkretų laiko momentą arba stebėjimo laikotarpį. 3 priede pateikiami tokios vidaus ir išorės informacijos pavyzdžiai.

5.4.2 Skolininkų dalyvavimas ir grynujų pinigų surinkimas

113. Įsteigus NPE RS, siekiant vertinti skyrių arba darbuotojų veiksmingumą pagal vidutinius veiklos rezultatų ir (arba) standartinius lyginamuosius rodiklius reikėtų rinkti pagrindinius veiklos rezultatų duomenis. Jeigu tokių rodiklių nėra arba jų nepavyksta gauti, pagrindinius veiklos rezultatus reikėtų stebėti vertinant faktinius rezultatus pagal kredito įstaigos NPE veiklos plane nustatytus tikslus.

5.4.3 Pertvarkymo veikla

114. Siekdamas išspręsti su NPE poveikiu susijusias problemas arba tą poveikį apriboti kredito įstaigos turėtų išnagrinėti galimybes taikyti pertvarkymo priemonės. Kredito įstaigos turėtų stebėti du pertvarkymo veiklos aspektus: veiksmingumą ir efektyvumą. 7 skirsnyje nustatyti su pertvarkymo priemonių taikymu susiję reikalavimai.
115. Pagrindinis pertvarkymo priemonių tikslas turėtų būti grąžinti skolininką į tvaraus veiksnus skolos grąžinimo statusą, atsižvelgiant į mokėtiną sumą ir kuo labiau sumažinant tikėtinus nuostolius. Įgyvendinant tuos tikslus reikėtų atsižvelgti į tai, kaip svarbu užtikrinti sąžiningą elgesį su vartotojais ir taikytinų vartotojų apsaugos reikalavimų laikymąsi. Kredito įstaiga turėtų stebėti pertvarkymo veiklos kokybę siekdama užtikrinti, kad ja nebūtų naudojamosi siekiant uždelsti nuvertėjimą arba vertinimą, kad pozicijos susigrąžinti neįmanoma. Stebėseną turėtų aprėpti pertvarkymo veiklą, susijusią ir su veiksniais, ir su neveiksniais pozicijomis.

5.4.4 Likvidavimo veikla

116. Jeigu tvaraus pertvarkymo sprendimo įgyvendinti nepavyksta, kredito įstaigos vis tiek turėtų sutvarkyti NPE. Tvarkymas gali būti susijęs su procesinių veiksmų pradžia, turto perėmimu, skolos konvertavimu į turtą ir (arba) į nuosavybę, kredito priemonių realizavimu parduodant, perleidimu turto valdymo įmonei arba pavertimu vertybiniais popieriais. Jeigu perimto nekilnojamojo turto kaina daro poveikį vartotojo skolos sumai, sprendamos dėl likvidavimo

priemonės ir tolesnių veiksmų kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į taikytinas Direktyvos 2014/17/ES²⁵ 17 straipsnio 5 dalies nuostatas.

117. Kredito įstaiga turėtų stebėti likvidavimo veiklą, kad galėtų ja vadovautis rengdama strategijas ir politiką. Kredito įstaigos turėtų stebėti realizavimą ir realizuojamo turto pardavimo ir (arba) perleidimo kainas lygindamos jas su grynosiomis turto vertėmis.
118. Kredito įstaigos turėtų stebėti teisinių ir perėmimo bylų apimtis ir susigrąžinimo lygius. Veiklos rezultatus šiuo požiūriu reikėtų vertinti pagal nustatytus tikslus vertinant mėnesių / metų skaičių ir įstaigos patirtus nuostolius. Stebėdamos faktinių nuostolių lygį įstaigos turėtų sudaryti kiekvieno paskolų portfelio chronologinę įvykių seką, kad galėtų pagrįsti prielaidas, naudojamas peržiūrint nuvertėjimą ir atliekant bandymus nepalankiausiomis sąlygomis.
119. Tvarkydamos pozicijas, dėl kurių užtikrinimo priemonės arba yra kitokia garantija, kredito įstaigos turėtų stebėti laikotarpį, per kurį reikia likviduoti užtikrinimo priemones arba pasinaudoti garantija. Kredito įstaigos taip pat turėtų stebėti galimą priverstinį pardavimą mažesne nei rinkos verte likviduojant ir pokyčius tam tikrose rinkose (pvz., turto rinkose), kad galėtų įsivaizduoti galimus susigrąžinimo lygius.
120. Susigrąžinimo lygių perimant turtą ir vykdant kitus procesinius veiksmus stebėseną turėtų padėti kredito įstaigoms patikimai įvertinti, ar sprendimas perimti turtą užtikrins didesnę grynąją dabartinę vertę nei restruktūrizavimas. Reikėtų nuolat stebėti perimto turto susigrąžinimo lygių duomenis ir jais remiantis planuoti galimus kredito įstaigų skolos išieškojimo / teisinių portfelių tvarkymo strategijų pakeitimus.
121. Kredito įstaigos taip pat turėtų stebėti vidutinę neseniai užbaigtų teisinių procedūrų trukmę ir per tas užbaigtas procedūras išieškotas vidutines sumas (įskaitant su jomis susijusias išieškojimo išlaidas).
122. Kredito įstaigos turėtų įdėmiai stebėti bylas, kuriose skola paverčiama skolininko turtu arba kapitalu, bent jau pasitelkdamas apimties rodiklius pagal turto rūšį ir užtikrinti, kad būtų laikomasi atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose dėl nuosavybės nustatytų ribų. Naudojant tokį metodą kaip pertvarkymo priemonę reikėtų remtis tinkamu verslo planu ir taikyti jį tik turtui, dėl kurio įstaiga turi pakankamai žinių, o rinkoje realistiškai įmanoma per trumpąjį arba vidutinės trukmės laikotarpį iš turto atgauti nustatytą vertę. Įstaiga taip pat turėtų užtikrinti, kad turto vertinimą atliktų kvalifikuoti ir patyrę vertintojai.

5.4.5 Kiti stebėsenos objektai

123. Kredito įstaigos turėtų stebėti su NPE susijusių pajamų iš palūkanų sumą ir pranešti apie ją savo valdymo organams. Be to, reikėtų atskirti faktiškai gautus su NPE susijusių palūkanų

---

²⁵ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (OL L 60, 2014 2 28, p. 34).

mokėjimus nuo faktiškai negautų. Taip pat reikėtų stebėti atidėjinių nuostoliams ir jų priežasčių raidą.

124. Jeigu turto perėmimas yra įtrauktas į kredito įstaigos NPE strategiją, ji taip pat turėtų stebėti perimto turto (arba kito su NPE susijusio turto) kiekį, senėjimą, padengimą ir srautus užtikrindama pakankamą išsamumo lygį, kad būtų galima atsižvelgti į svarbias turto rūšis. Reikėtų stebėti perimto turto rezultatus pagal parengtą verslo planą ir teikti suvestinius duomenis valdymo organui ir kitiems vadovams.

6. Restruktūrizavimas

---

125. Valdydamos riziką kredito įstaigos turėtų naudoti pertvarkymo priemonių ir FBE apibrėžtis, pateikiamas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede. Pertvarkymo priemonių tikslas turėtų būti siekti grąžinti skolininką į tvaraus veiksniaus skolos grąžinimo statusą, atsižvelgiant į mokėtiną sumą ir kuo labiau sumažinant tikėtinus nuostolius. Spręsdamos, kokių veiksmų arba pertvarkymo priemonių imtis, kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į vartotojų interesus ir laikytis vartotojų apsaugos reikalavimų, įskaitant reikalavimus, nustatytus Direktyvos 2014/17/ES²⁶ 28 straipsnyje ir EBI gairėse dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo²⁷. Kredito įstaigos turėtų stebėti pertvarkymo veiklos veiksmingumą ir efektyvumą.

126. Šiame skirsnyje nustatyti pagrindiniai FBE valdymo ir veiklos elementai.

6.1 Pertvarkymo priemonės ir jų gyvybingumas

127. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę taikyti įvairias pertvarkymo priemones, įskaitant trumpalaikes ir ilgalaikes, atsižvelgiant į kredito priemonių pobūdį ir terminus. Kredito įstaigos turėtų išnagrinėti galimų pertvarkymo priemonių sąrašą 5 priede.

128. Kredito įstaigos turėtų naudoti pertvarkymo priemones, kurių trukmė yra mažesnė nei dveji metai (vieni metai – projektų finansavimo ir komercinio turto statybos atveju), jeigu tokiomis priemonėmis nėra sutvarkomas negrąžintas įsiskolinimas, nebent jos būtų taikomos kartu su pertvarkymo priemonėmis, kurių trukmė yra daugiau nei dveji metai.

---

²⁶ 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (OL L 60, 2014 2 28, p. 34).

²⁷ Gairės dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo (EBA/GL/2015/12).

129. Kredito įstaigos turėtų svarstyti galimybę taikyti pertvarkymo priemones, kurių trukmė neviršija dvejų metų (ir tam tikrais atvejais kitas pertvarkymo priemones), jeigu skolininkas atitinka šiuos kriterijus:

- a) skolininkas yra patyręs įvykį, kurį galima nustatyti ir dėl kurio atsirado laikinų likvidumo apribojimų. Tokio įvykio įrodymus reikėtų pateikti oficialiai pateikiant aiškius įrodymus, kad skolininko pajamos netrukus visiškai arba didžiąja dalimi atsigaus, arba kredito įstaiga daro išvadą, jog ilgalaikis pertvarkymo sprendimas neįmanomas dėl laikino bendros arba konkretaus skolininko finansinės padėties neaiškumo. Šiuo tikslu teikiamų įrodymų pavidalas turėtų būti proporcingas nagrinėjamos kredito priemonės pobūdžiui, terminui ir vertei;
- b) skolininkas prieš įvykį vykdė sutartines prievoles;
- c) skolininkas aiškiai parodė norą bendradarbiauti su kredito įstaiga.

130. Bet kokios pertvarkymo priemonės sutarties sąlygomis turėtų būti užtikrinama, kad kredito įstaiga turi teisę peržiūrėti sutartas pertvarkymo priemones, jeigu skolininko padėtis pagerėtų ir kredito įstaigai būtų galima užtikrinti palankesnes sąlygas (susijusias su restruktūrizavimu arba pirminėmis sutarties sąlygomis); tam sutartyje turėtų būti nurodomi konkretūs taikytinos pertvarkymo priemonės pakeitimai, kai skolininko padėtis konkrečiai pagerėja. Kredito įstaigos taip pat turėtų apsvarstyti galimybę į skolininkų, kurie nesilaiko pertvarkymo susitarimo, sutarties sąlygas įtraukti griežtas pasekmes, kaip antai reikalavimą įkeisti papildomą turtą.

6.1.1 Gyvybingas ir negyvybingas restruktūrizavimas

131. Kredito įstaigos turėtų atskirti gyvybingas pertvarkymo priemones, kuriomis galima sumažinti skolininko poziciją, nuo negyvybingų pertvarkymo priemonių.

132. Vertindamos pertvarkymo priemonių gyvybingumą kredito įstaigos turėtų svarstyti šiuos veiksnius:

- a) kredito įstaiga gali įrodyti (remdamasi objektyviais įrodymais, kuriuos galima patikrinti), kad skolininkas gali įpirkti pertvarkymo sprendimą, t. y. tikimasi, kad bus gražinta visa suma;
- b) negražintas įsiskolinimas yra visiškai arba didžiąja dalimi sutvarkytas ir tikimasi, kad vidutinės trukmės arba ilgalaikiu laikotarpiu skolininko likutis gerokai sumažės;
- c) tais atvejais, kai buvo numatytos ankstesnės pertvarkymo priemonės, įskaitant visas anksčiau ilgainiui svarstytas pertvarkymo priemones, kredito įstaiga turėtų užtikrinti, kad būtų įgyvendintos papildomos vidaus kontrolės priemonės, kad vėliau vykdomas restruktūrizavimas atitiktų toliau išvardytus gyvybingumo kriterijus. Taikant tas kontrolės priemones apie tokius atvejus bent jau turėtų būti *ex ante* aiškiai pranešama rizikos kontrolės funkcijų vykdytojams. Be to, reikėtų prašyti aiškaus atitinkamo vyresniojo sprendimus priimančio organo pritarimo;

- d) trumpalaikės pertvarkymo priemonės taikomos laikinai ir pateikdama objektyvius patikrinamus įrodymus kredito įstaiga gali įrodyti, kad skolininkas geba grąžinti pirminę arba pakeistą pagrindinę paskolos sumą ir palūkanas pradedant nuo laikino trumpalaikio susitarimo galiojimo pabaigos datos;
- e) taikant priemonę tai pačiai pozicijai nėra viena po kitos skiriama daug pertvarkymo priemonių.

133. Gyvybingumo vertinimas turėtų būti grindžiamas finansinėmis skolininko charakteristikomis ir tuo metu skirta pertvarkymo priemone. Gyvybingumas turėtų būti vertinamas neatsižvelgiant į pertvarkymo šaltinį. Įvairūs pertvarkymo šaltiniai, *inter alia*, yra skolininkas, pasinaudojantis į sutartį įtraukta pertvarkymo sąlyga, dvišalės skolininko ir kredito įstaigos derybos dėl pertvarkymo ir vieša pertvarkymo schema, tam tikrais atvejais taikoma visiems skolininkams.

6.2 Pagrįsti pertvarkymo procesai

6.2.1 Pertvarkymo politika

134. Kredito įstaigos turėtų parengti savo pertvarkymo veiklos politiką. Į politiką reikėtų įtraukti bent:

- a) pertvarkymo priemonių skyrimo procesą ir procedūras, įskaitant pareigas ir sprendimų priėmimą;
- b) turimų pertvarkymo priemonių aprašymą, įskaitant į sutartis įtrauktas priemones;
- c) informacijos reikalavimus pertvarkymo priemonių gyvybingumui vertinti;
- d) taikomų pertvarkymo priemonių dokumentus;
- e) pertvarkymo priemonių veiksmingumo ir efektyvumo stebėsenos procedūrą ir duomenis.

135. Kredito įstaigos turėtų reguliariai peržiūrėti savo pertvarkymo politiką ir galimybes remdamosi kolektyvine įvairių pertvarkymo priemonių rezultatų stebėseną, įskaitant galimų pakartotinio įsipareigojimų neįvykdymo priežasčių ir atvejų vertinimą.

6.2.2 Pertvarkymo veiklos veiksmingumas ir efektyvumas

136. Kredito įstaigos turėtų stebėti pertvarkymo veiklos kokybę siekdama užtikrinti, kad ja nebūtų naudojamosi siekiant uždelsti vertinimą, kad pozicijos susigrąžinti neįmanoma. Stebėseną turėtų aprėpti pertvarkymo veiklą, susijusią su veiksniais ir neveiksniais pozicijomis; reikėtų atskirti įvairias pertvarkymo priemonių ir portfelių rūšis.

137. Kredito įstaigos turėtų vertinti pertvarkymo priemonių skyrimo proceso veiksmingumą ir stebėti sprendimų priėmimo proceso trukmę ir pertvarkymo priemonių apimtį kiekviename jų taikymo proceso etape.

138. Kredito įstaigos turėtų stebėti taikomų pertvarkymo priemonių veiksmingumą. Vykdamt tokią stebėseną reikėtų vertinti pertvarkymo priemonės sėkmės laipsnį, ar laikomasi pakeistų skolininko sutartinių prievolių ir ar pozicija yra veiksmi. Reikėtų naudoti toliau išvardytus duomenis pagal portfelį ir pertvarkymo priemonės rūšį:

- a) padėties ištaisymo restruktūrizuojant lygį ir pozicijos, kuri perklasifikuojant pripažįstama neveiksni, lygį: siekdamos nustatyti padėties ištaisymo lygį kredito įstaigos turėtų atlikti ankstesnių duomenų analizę ir stebėti FBE raidą nuo pakeitimo datos. Tokia analizė turėtų būti atliekama atskirai ištaisytoms pozicijoms su pertvarkymo priemonėmis ir ištaisytoms pozicijoms be pertvarkymo priemonių;
- b) pinigų surinkimo lygį: kredito įstaigos turėtų stebėti iš FBE surenkamus grynuosius pinigus;
- c) nurašymą: jeigu pritaikius pertvarkymo priemonę turtas iš dalies nurašomas, kredito įstaigos turėtų užregistruoti ir stebėti tokias pozicijas atsižvelgdamos į patvirtintą nuostolių biudžetą. Grynosios dabartinės vertės nuostolį, susijusį su sprendimu nurašyti negrąžintina poziciją, reikėtų stebėti atsižvelgiant į padėties ištaisymo lygį.

139. Kredito įstaigos turėtų stebėti su pertvarkymo veikla susijusius rodiklius remdamiesi prasmingai išdėstytais duomenimis, kurie gali būti įsiskolinimo rūšis ir laikotarpis, pozicijos rūšis, išieškojimo tikimybė, pozicijų dydis arba bendra to paties skolininko arba susijusių klientų grupės pozicijų suma ir anksčiau pritaikytų pertvarkymo sprendimų skaičius.

6.2.3 Skolininko galimybių grąžinti skolas vertinimas

140. Prieš skirdamos pertvarkymo priemones kredito įstaigos turėtų įvertinti skolininko galimybes grąžinti skolas. Tam reikėtų tinkamai įvertinti skolininko finansinę padėtį remiantis pakankama informacija ir atsižvelgiant į svarbius veiksnius, kaip antai skolos tvarkymo gebėjimus ir bendrą skolininko įsiskolinimą arba turtą / projektą.

6.2.4 Tipiniai pertvarkymo produktai ir schemos sprendimams priimti

141. Kredito įstaigose turėtų būti įdiegta tinkama politika ir procedūros numatant skolininkui įvairius tvarius ir veiksmingus pertvarkymo sprendimus. Toje politikoje ir procedūrose turėtų atsispindėti pozicijų suskirstymas į portfelius, kad kredito įstaigos galėtų imtis įvairių pertvarkymo priemonių dėl įvairių skolininkų segmentų ir pritaikyti jiems priemones.

142. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę rengti schemas sprendimams priimti ir tipines pertvarkymo priemones dėl panašių skolininkų, turinčių nelabai sudėtingas pozicijas, portfelius. Schemos sprendimams priimti gali padėti nuosekliai remiantis patvirtintais kriterijais nustatyti ir įgyvendinti tinkamas ir tvarias pertvarkymo strategijas, skirtas konkrečioms skolininkų portfeliams.

6.2.5 Palyginimas su kitomis NPE pertvarkymo galimybėmis

143. Siekdamas nustatyti tinkamiausią ir tvariausią pertvarkymo galimybę atsižvelgiant į įvairias skolininkų aplinkybes kredito įstaigos turėtų taikyti grynosios dabartinės vertės metodą turėdamos omenyje sąžiningą elgesį su vartotojais ir turėtų palyginti numatomos pertvarkymo priemonės grynąją dabartinę vertę su teisės naudotis turtu perėmimo ir kitų turimų likvidavimo galimybių grynąja dabartine verte. Apskaičiavimui naudojami parametrai, kaip antai numatomas likvidavimo laikotarpis, diskonto norma, kapitalo ir likvidavimo sąnaudos, turėtų būti grindžiami surinktais empiriniais duomenimis.

6.2.6 Pertvarkymo tikslai ir stebėseną

144. Pertvarkymo sutartyse ir dokumentuose turėtų būti nustatytas aiškiai apibrėžtas skolininko tikslų įgyvendinimo tvarkaraštis, kurio skolininkas turi laikytis, kad išmokėtų pozicijos sumą per sutarties galiojimo laikotarpį. Tos tarpinės reikšmės / tikslai turi būti patikimi ir pakankamai konservatyvūs, turėtų būti atsižvelgiama į galimą skolininko finansinės padėties pablogėjimą. NPE RS, atsakingas už taikomą pertvarkymo priemonę, turėtų įdėmiai stebėti restruktūrizuojamo skolininko veiklos rezultatus, įskaitant visų sutartų tikslų laikymąsi, bent bandomojo laikotarpio metu.

7. NPE pripažinimas

---

145. Valdydamos riziką kredito įstaigos turėtų naudoti NPE apibrėžtį, pateikiamą Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede.

146. Šiame skirsnyje išvardijami pagrindiniai NPE pripažinimo valdymo ir veiklos elementai.

7.1 Pradelsto termino kriterijus

147. Kredito įstaigos turėtų pripažinti pozicijas pradelstomis pagal EBI gairių dėl įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties²⁸ 4 skirsnį ir Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) Nr. 2018/171 dėl pradelstų kreditinių įsipareigojimų reikšmingumo ribinės vertės²⁹.

7.2 Požymiai, kad mokėjimas nėra tikėtinas

---

²⁸ Gairės dėl Reglamento (ES) Nr. 575/2013 178 straipsnyje nustatytos kreditinių įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties taikymo (EBA/GL/2016/07).

²⁹ 2017 m. spalio 19 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 2018/171, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 papildomas pradelstų kreditinių įsipareigojimų reikšmingumo ribinės vertės techniniais reguliavimo standartais (OL L 32, 2018 2 6, p. 1).

148. Kredito įstaigos turėtų pripažinti pozicijas kaip pozicijas, kurių mokėjimas nėra tikėtinas, ir nustatyti požymius, kad mokėjimas nėra tikėtinas, pagal EBI gairių dėl kreditinių įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties taikymo 5 skirsnį.
149. Kredito įstaigos turėtų stebėti skolininkų galimybes grąžinti skolą. Įmonių skolininkų atveju tai turėtų būti vertinama bent kartą per metus ir per pagrindines ataskaitų teikimo datas, kai paskelbiami finansiniai duomenys. Kredito įstaigos turėtų laiku rinkti iš įmonių skolininkų naujausią finansinę informaciją. Informacijos nepateikimas arba nepagrįstai vėlyvas pateikimas gali būti vertinamas kaip neigiamas su skolininko kreditingumu susijęs rodiklis. Jeigu skolininkas nėra įmonė, kredito įstaigos turėtų stebėti mokėjimo rezultatus ir visus finansinius sunkumus, kurie gali daryti poveikį galimybėms grąžinti skolą. Skolininkams, kurie yra įtraukti į stebėjimo sąrašą arba kurių reitingas yra nedidelis, reikėtų dažniau vykdyti peržiūros procesus priklausomai nuo reikšmingumo, portfelio ir skolininko finansinės padėties. Skolininko galimybės grąžinti skolą taip pat turėtų būti reguliariai vertinamos paskolų, kurių visa galutinė suma grąžinama suėjus grąžinimo terminui, atveju, nes tokios paskolos susijusios su didesne rizika nei reguliaraus išsimokamojo grąžinimo paskolos, nes tai, kad skolininkas nuosekliai moka palūkanas, nėra pakankama priežastis daryti prielaidą, kad galiausiai bus grąžinta visa paskolos suma.

7.3 Restruktūrizavimas ir įvykdymo statusas

7.3.1 Restruktūrizavimas

150. Įgyvendindamos pertvarkymo priemones kredito įstaigos turėtų turėti galimybę anksti nustatyti galimų būsimų finansinių sunkumų požymius. Tam vertinant skolininko finansinę padėtį reikėtų vertinti ne tik pozicijas su aiškiais finansinių sunkumų požymiais. Finansinių sunkumų vertinimą taip pat reikėtų atlikti dėl pozicijų, dėl kurių skolininkui nekyla akivaizdžių finansinių sunkumų, bet dėl kurių rinkos sąlygos iš esmės pasikeitė taip, kad tai galėtų padaryti poveikį skolininko galimybėms grąžinti skolą (pvz., dėl paskolų, kurių visa galutinė suma grąžinama suėjus grąžinimo terminui ir kurių grąžinimas priklausys nuo nekilnojamojo turto pardavimo, arba paskolų užsienio valiuta).
151. Skolininko finansinius sunkumus reikėtų vertinti remiantis tik skolininko padėtimi, neatsižvelgiant į užtikrinimo priemones arba trečiųjų šalių teikiamas garantijas. Vertindamos skolininko finansinius sunkumus, pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedą kredito įstaigos turėtų atsižvelgti bent į šias galimas atmetimo aplinkybes:
- a) skolininko / priemonės terminas pradelstas daugiau nei 30 dienų per trijų mėnesių laikotarpį iki pakeitimo arba refinansavimo;
  - b) kredito įstaigos vidaus reitingo klasės įsipareigojimų neįvykdymo tikimybės padidėjimas per trijų mėnesių laikotarpį iki pakeitimo arba refinansavimo;
  - c) įtraukimas į stebėjimo sąrašą per trijų mėnesių laikotarpį iki pakeitimo arba refinansavimo.

152. Pozicijų nereikėtų laikyti restruktūrizuotomis, jeigu nuolaidos teikiamos skolininkams, kurie nepatiria finansinių sunkumų. Remdamosi išsamiu finansiniu vertinimu kredito įstaigos turėtų atskirti pakartotines derybas arba refinansavimą, vykdomą finansinių sunkumų nepatiriantiems skolininkams, ir pertvarkymo priemones, kaip antai finansinių sunkumų turintiems skolininkams daromas nuolaidas, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede.
153. Naujų sąlygų taikymas, kaip antai naujos palūkanų normos, kuri yra palankesnė nei panašaus rizikos profilio skolininkams taikoma norma, nustatymas, gali būti laikomas požymiu, kad nustatydamas, jog naujos normos taikymo priežastis yra skolininko finansiniai sunkumai, kredito įstaiga daro jam nuolaidą. Naujų sąlygų, kurios yra palankesnės nei paprastai rinkoje taikomos sąlygos, nustatymas neturėtų būti laikomas būtinaja nuolaidų ir atitinkamai pertvarkymo nustatymo sąlyga. Remiantis Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedu, jeigu skolininkas patiria finansinių sunkumų, pakeistos sąlygos palyginti su sąlygomis, kurias kredito įstaiga paprastai siūlo kitiems panašaus rizikos profilio skolininkams, turėtų būti laikomos nuolaida, įskaitant atvejus, kai skolininkai dalyvauja kredito įstaigų siūlomose viešose pertvarkymo schemose.
154. Skolininkai gali prašyti pakeisti paskolų sutarčių sąlygas ir tais atvejais, kai nepatiria arba tikriausiai nepatirs sunkumų įvykdant finansinius įsipareigojimus. Kredito įstaigos turėtų atlikti skolininko finansinės padėties vertinimą, kai tokie sutarties sąlygų pakeitimai daro poveikį mokėjimams.

7.3.2 FBE pripažinimas neveiksniomis

155. Nuspręsdamos veiksnioms pozicijoms taikyti pertvarkymo priemones kredito įstaigos turėtų įvertinti, ar dėl tokių priemonių atsiranda poreikis pripažinti poziciją neveiksnia. Jeigu NPE skiriamos pertvarkymo priemonės, jų neveiksnumo statusas neišnyksta: pozicijos ir toliau turėtų būti laikomos neveiksniomis bent vienus metus per padėties ištaisymo laikotarpį po pertvarkymo priemonių taikymo pradžios, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede ir 7.3.3 skirsnyje.
156. Vertindamos, ar FBE reikėtų pripažinti neveiksniomis, kredito įstaigos turėtų įvertinti, ar:
- a) pozicijoms parengti netinkami mokėjimo planai (pirminiai arba paskesni mokėjimo planai, jei taikoma), *inter alia*, susiję su pakartotiniu mokėjimo plano nevykdymu, mokėjimo plano pakeitimais siekiant išvengti pažeidimų arba mokėjimo plano pagrindimu lūkesčiais, kurie neatitinka makroekonominių prognozių arba patikimų prielaidų dėl skolininko galimybės ar noro grąžinti skolas;
  - b) pozicijoms nustatytos sutarties sąlygos, pagal kurias reguliarių išmokų dalimis pagal sandorį terminas atidedamas taip, kad kyla kliūčių vertinant tinkamą klasifikavimą, kai nustatomas daugiau nei dvejų metų pagrindinės sumos grąžinimo atidėjimo laikotarpis;

- c) į pozicijas įtrauktos sumos, vėl pripažintos veiksniomis, kurios viršija bendrus panašaus rizikos profilio NPE kredito rizikos nuostolius.

7.3.3 Padėties ištaisymas / neveiksnumo statuso panaikinimas

157. Kredito įstaigos turėtų pripažinti NPE, įskaitant FBE, vėl veiksniomis, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede. Siekdamas nustatyti, kad nėra pagrindo nerimauti dėl skolininko galimybių įvykdyti savo kreditinius įsipareigojimus, kredito įstaigos turėtų atlikti skolininko finansinę analizę.

158. Kredito įstaigų taikomoje neveiksnių FBE perklasifikavimo politikoje turėtų būti nurodyta, kaip išsklaidyti abejones dėl skolininko galimybių laikytis po pertvarkymo taikomų sąlygų, nustatytų Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede. Tokioje politikoje reikėtų nustatyti kriterijus dėl per bent vienu metų padėties ištaisymo laikotarpį padarytų mokėjimų ir apibrėžti skolininko galimybes laikytis po pertvarkymo taikomų sąlygų (atsižvelgiant į tai, kad tikėtinas visiškas skolos grąžinimas) nesitikint realizuoti užtikrinimo priemonių, bent jau parodant, kad grąžinama gana reikšminga pagrindinės paskolos sumos dalis. Pagal tokią politiką reikėtų reikalauti mokėti ir pagrindinę paskolos sumą, ir palūkanas.

159. Be to, jeigu skolininkas turi kredito įstaigoje kitų pozicijų, kurioms nėra taikoma pertvarkymo priemonė, kredito įstaiga turėtų apsvarstyti tokių pozicijų poveikį ir rezultatus atlikdama skolininko galimybių laikytis po pertvarkymo taikomų sąlygų vertinimą. Apsvarsčius įsiskolinimą neveiksnumo statuso taikymo lygis neturėtų pasikeisti, kaip numatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede, ir FBE turėtų būti laikomos tik pozicijos, kurioms buvo pritaikytos pertvarkymo priemonės.

160. Nustatant sutarties sąlygas, pagal kurias numatomas ilgesnis grąžinimo laikotarpis, kaip antai pagrindinės paskolos sumos grąžinimo atidėjimo laikotarpis, tokių FBE neveiksnumo statusas turėtų būti patvirtinamas, kol nebus įgyvendinti Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedo reikalavimai. Tai, kad vienu metų padėties ištaisymo laikotarpis pasibaigė, neturėtų savaime reikšti, kad pozicija turėtų būti pripažinta veiksnia, nebent per tuos 12 mėnesių mokėjimai buvo vykdomi reguliariai ir įvertinus mokėjimo tikimybę nenustatyta jokių požymių, kad mokėjimas nėra tikėtinas.

7.3.4 Pozicijų pripažinimas veiksniomis FBE

161. Pripažinus FBE veiksniomis, nes jos atitinka sąlygas, kurias tenkinanti pozicija gali būti išbraukta iš neveiksnių pozicijų kategorijos, arba pradėjus taikyti pertvarkymo priemones pozicija netapo neveiksni, jos turėtų būti ir toliau laikomos restruktūrizuotomis, kol nebus įvykdytos visos sąlygos, kurias tenkinančios pozicijos nebelaikomos restruktūrizuotomis pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedo 256 punktą.

162. Kredito įstaigų taikomoje veiksnių FBE nustatymo politikoje turėtų būti nurodyta, kaip išsklaidyti abejones dėl skolininko finansinių sunkumų. Pagal kredito įstaigų politiką turėtų būti reikalaujama, kad reguliariai mokėdamas skolininkas grąžintų sumą, lygią visoms (pagrindinės

paskolos ir palūkanų) sumoms, kurių terminas buvo pradelstas arba kurios tuo metu, kai buvo suteikta nuolaida, buvo išbrauktos iš neveiksnių pozicijų sąrašo, arba kitaip įrodytų, jog gali įvykdyti po pertvarkymo taikomas sąlygas pagal alternatyvius objektyvius kriterijus, įskaitant pagrindinės paskolos sumos grąžinimą.

163. Remiantis Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priedo 260 punktu, taikant naujas pertvarkymo priemones veiksnioms FBE, kurios buvo išbrauktos iš neveiksnių pozicijų kategorijos, tuos sandorius reikės priskirti prie neveiksnių pozicijų kategorijos. Tas pats turėtų būti taikoma, kai tų pozicijų terminas pradelstas daugiau nei 30 dienų.

7.4 Nuoseklus neveiksnių pozicijų apibrėžties taikymas

164. Kredito įstaigos turėtų įsidiesti tinkamus mechanizmus ir procedūras, kaip numatyta EBI gairių dėl įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties 8 skirsnyje, kad apibrėžtis būtų vienodai taikoma visuose filialuose ir padaliniuose. Taip bus užtikrinta, kad NPE būtų vienodai nustatomos subjekto ir bankų grupės lygmenimis.

165. Kredito įstaigų politika turėtų būti užtikrinamas nuoseklus požiūris į pavienius klientus ir susijusių klientų grupes, kaip apibrėžta Reglamente (ES) Nr. 575/2013, EBI gairėse dėl susijusių klientų³⁰ ir EBI gairėse dėl įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties. Kredito įstaigų politika taip pat turėtų būti užtikrinamas nuoseklus pagrindinių teisinių santykių tarp juridinių subjektų susijusių klientų grupėje vertinimas. Turėdamos omenyje galimą plintantį neigiamą poveikį kredito įstaigos turėtų, kai įmanoma, taikyti grupės požiūrį vertindamos skolininko pozicijos statusą kaip neveiksnių, nebent poveikį darytų pavieniai ginčai, nesusiję su kitos sandorio šalies mokumu.

166. Pagal EBI gaires dėl įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžties kredito įstaigos turėtų sukurti visų klasifikavimo kriterijų registrą.

8. Nuvertėjusios ir nurašytos NPE

---

167. Kredito įstaigos turėtų vertinti nuvertėjusių NPE ir FBE nuostolių atidėjinius, kaip numatyta EBI gairėse dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos.

168. Šiame skirsnyje išvardijami pagrindiniai nuvertėjusių ir nurašytų NPE vertinimo valdymo ir veiklos elementai.

8.1 Nurašytos NPE

---

³⁰ Gairės dėl susijusių klientų pagal Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 39 punktą (EBA/GL/2017/15).

169. Pagal EBI gaires dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos³¹ beviltiškumą reikėtų pripažinti per tinkamą laikotarpį kaip atidėjinius nuostoliams arba nurašytą turtą. Kai kredito įstaiga neturi pagrįstų lūkesčių susigrąžinti sutartyje numatytus pozicijos grynųjų pinigų srautus, ji turėtų nurašyti visą poziciją arba jos dalį (TFAS 9.B3.2.16.r).
170. Nurašymą galima atlikti prieš visiškai užbaigiant procesinius veiksmus prieš skolininką siekiant išieškoti skolą. Nurašymas neturėtų reikšti, kad kredito įstaiga neteko juridinės teisės išieškoti skolą; kredito įstaigos sprendimas netekti teisės pareikšti ieškinį dėl skolos yra atleidimas nuo skolos.
171. Nurašymas reiškia, kad pozicija išbraukiama iš neveiksnių pozicijų kategorijos (IFRS 9.5.4.4). Jeigu grynuosius pinigus arba kitą turtą ilgainiui pavyksta susigrąžinti, juos reikėtų tiesiogiai pripažinti pelno ar nuostolių ataskaitoje kaip pajamas.
172. Kredito įstaigos turėtų išsamiai dokumentuoti visas nurašomas NPE portfelio lygmeniu.

8.2 Nuvertėjusios ir nurašytos NPE

173. Į savo vidaus politiką kredito įstaigos turėtų įtraukti gaires dėl nuvertėjimo ir nurašymo savalaikiškumo atsižvelgdamos į išorės aplinkybes ir tokius veiksnius, kaip vykdomos teisinės procedūros. Visų pirma, dėl pozicijų arba pozicijų dalių, kurios nėra užtikrintos užtikrinimo priemonėmis, kredito įstaigos turėtų apsvarstyti tinkamus didžiausius visiško nuvertėjimo padengimo ir nurašymo laikotarpius. Dėl pozicijų dalių, kurios yra užtikrintos užtikrinimo priemonėmis, nustatant mažiausią nuvertėjimo lygį reikėtų atsižvelgti į užtikrinimo priemonių rūšį. Kalibruojant pirmiau nurodytus nuvertėjimo ir nurašymo laikotarpius reikėtų vadovautis empiriniais duomenimis. Vertindamos galimybę susigrąžinti NPE ir nustatydamos vidaus NPE nurašymo metodus kredito įstaigos turėtų skirti ypatingą dėmesį toliau išvardytoms kohortoms, nes jų nuolatinio išieškojimo galimybės nebuvimo lygis gali būti didesnis.
- a) Pozicijos su ilgesniu įsiskolinimu: įvairiems portfeliams gali būti taikomos įvairios ribinės vertės. Kredito įstaigos turėtų įvertinti galimybę susigrąžinti NPE, jeigu skolininkas yra įsiskolinęs ilgą laiką. Jeigu atlikus vertinimą daroma išvada, kad nėra pagrindo tikėtis, kad pozicija arba jos dalis bus išieškota, visą poziciją arba jos dalį reikėtų nurašyti.
- b) Pozicijos, kurioms vykdoma nemokumo procedūra: jeigu pozicijos užtikrinimo lygis nėra didelis, teisinėms išlaidoms neretai tenka skirti didelę pajamų iš bankroto procedūros dalį, tad galima tikėtis, jog apskaičiuotoji išieškota suma bus labai maža.
- c) Dalinis nurašymas gali būti pagrįstas, jeigu yra įrodymų, jog skolininkas negali grąžinti visos pozicijos sumos, t. y. galima pagrįstai tikėtis susigrąžinti pozicijos dalį.

---

³¹ Gairės dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos (EBA/GL/2017/06).

8.3 Nuvertėjimo ir nurašymo procedūros

174. Kredito įstaigos turėtų patvirtinti, dokumentuoti ir vykdyti pagrįstą politiką, procedūras ir kontrolės priemones siekdamas vertinti ir matuoti NPE atidėjinius nuostoliams ir nurašymą pagal EBI gaires dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos. Kredito įstaigos turėtų atlikti savo atidėjinių nuostoliams įverčių grįžtamąjį patikrinimą palyginti su faktiniais nuostoliais.
175. Į tokią metodiką reikėtų įtraukti nurašymo ir susigrąžinimo politiką ir procedūras, kaip apibrėžta EBI gairėse dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos. Į nurašymo politiką reikėtų įtraukti rodiklius, naudojamus vertinant išieškojimo tikimybę, ir išsamią informaciją apie tas pozicijas, kurios buvo nurašytos, bet dėl kurių vis dar vykdomi vykdymo užtikrinimo veiksmai.
176. Pagal EBI gaires dėl kredito įstaigų kredito rizikos valdymo praktikos ir tikėtinų kredito nuostolių apskaitos kredito įstaigos turėtų turėti bendrus procesus, sistemas, priemones ir duomenis.
177. Kredito įstaigos vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų tikrinti metodikas, naudojamas pagal EBI vidaus valdymo gaires³².

9. Įkeisto nekilnojamojo ir kilnojamojo turto vertinimas

---

178. Šiame skirsnyje išdėstomi pagrindiniai įkeisto nekilnojamojo ir kilnojamojo turto vertinimo elementai, susiję su NPE.

9.1 Valdymas, procedūros ir kontrolės priemonės

9.1.1 Bendroji politika ir procedūros

179. Kredito įstaiga turėtų turėti rašytinę politiką ir procedūras dėl užtikrinimo priemonių vertinimo. Ta politika ir procedūros turėtų būti visiškai suderintos su kredito įstaigos RAF.
180. Politika ir procedūros turėtų aprėpti viso įkeisto nekilnojamojo ir kilnojamojo turto vertinimą neatsižvelgiant į jo tinkamumą prudenciniais tikslais, laikantis Reglamento (ES) Nr. 575/2013 208 ir 210 straipsnių reikalavimų.

---

³² Vidaus valdymo gairės pagal Direktyvą 2013/36/ES (EBA/GL/2017/11).

181. Politiką ir procedūras turėtų patvirtinti valdymo organas ir jos turėtų būti peržiūrimos bent kartą per metus.

9.1.2 Stebėseną ir kontrolės priemonės

182. Kredito įstaigos turėtų reguliariai stebėti ir peržiūrėti vidaus arba išorės vertintojų atliktus vertinimus, kaip numatyta šiame skirsnyje.

183. Kredito įstaigos turėtų parengti ir įgyvendinti patikimą vidaus kokybės užtikrinimo politiką ir procedūras, skirtas vidaus ir išorės lygmenimis atliekamam vertinimui, atsižvelgdamos į šiuos aspektus:

- a) kokybės užtikrinimo procesą turėtų vykdyti darbuotojai, kurie yra nepriklausomi nuo darbuotojų, atsakingų už pirminį vertinimą, paskolų stebėseną ir rizikos prisiėmimo procesą;
- b) reguliarius išorės vertintojo atrankos proceso nepriklausomumo tikrinimas turėtų būti kokybės užtikrinimo proceso dalis;
- c) tam tikrais atvejais panašią vidaus ir išorės vertinimų imtį reikėtų reguliariai lyginti su rinkos stebėjimo duomenimis;
- d) reikėtų reguliariai atlikti ir vidaus, ir išorės vertinimų grįžtamąjį patikrinimą;
- e) kokybės užtikrinimo procesas turėtų būti grindžiamas tinkamo dydžio imtimi.

184. Be to, vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų reguliariai peržiūrėti vertinimo politikos ir procedūrų nuoseklumą ir kokybę, vertintojų atrankos proceso nepriklausomumą ir išorės ir vidaus vertintojų atliekamų vertinimų tinkamumą.

9.1.3 Pavienių nekilnojamojo turto objektų vertinimas ir indeksavimo taikymas

185. Kredito įstaigos turėtų dažnai ir ne rečiau nei nurodyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 208 straipsnio 3 dalyje stebėti įkeisto nekilnojamojo turto vertę.

186. Siekiant stebėti užtikrinimo priemonių vertę ir nustatyti užtikrinimo priemones, kurį reikia įvertinti iš naujo, galima naudoti indeksavimą arba panašius metodus. Tai turi būti daroma laikantis įstaigos politikos ir su sąlyga, kad vertinamos užtikrinimo priemonės gali būti tiksliai įvertintas taikant tokius metodus.

187. Indeksai, naudojami tokiam indeksavimui atlikti, gali būti vidaus arba išorės, jeigu jie yra:

- a) reguliariai peržiūrimi ir tokios peržiūros rezultatai yra dokumentuojami ir su jais galima susipažinti ir peržiūros ciklo ir valdymo reikalavimai yra aiškiai apibrėžti valdymo organo patvirtintame politikos dokumente;

- b) pakankamai išsamūs ir metodika yra tinkama atsižvelgiant į vertinamo užtikrinimo priemonių rūšį;
- c) grindžiami tinkama surinktų empirinių duomenų apie faktiškai įvykdytus sandorius su turto laiko eilute.

188. Įkeisto nekilnojamojo turto vertinimas ir pakartotinis vertinimas turėtų būti atliekamas individualiai ir dėl konkretaus turto. Įkeisto nekilnojamojo turto vertinimas ir pakartotinis vertinimas neturėtų būti atliekamas remiantis statistiniu modeliu kaip vienintele turto vertinimo peržiūros priemone.

189. Kompetentingos institucijos turėtų nustatyti bendrą ribinę vertę, taikomą nepriklausomam vertintojui individualiai vertinant ir pakartotinai vertinant įkeistą NPE turtą. Ta ribinė vertė turėtų būti taikytina visoms kredito įstaigoms, už kurias atsako institucija, ir turėtų būti skelbiama viešai.

9.1.4 Vertintojai

190. Visus nekilnojamojo turto vertinimus, įskaitant atnaujintus vertinimus, turėtų atlikti nepriklausomas kvalifikuotas vidaus arba išorės vertintojas, turintis reikiamas kvalifikacijas, gebėjimus ir patirtį vertinimui atlikti, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 208 straipsnio 3 dalies b punkte ir 229 straipsnyje.

191. Išorės vertinimo tikslais kredito įstaigos turėtų suburti nepriklausomų kvalifikuotų vertintojų grupę remdamosi toliau išvardytais kriterijais. Vertintojų veiklos rezultatus reikėtų nuolat vertinti ir reikėtų priimti sprendimą dėl kiekvieno vertintojo išlikimo grupėje.

192. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad į grupę įtraukti išorės vertintojai turėtų tinkamą galiojantį profesinės civilinės atsakomybės draudimą.

193. Kredito įstaiga turėtų užtikrinti, kad kiekvienas į grupę įtrauktas kvalifikuotas vertintojas:

- a) būtų profesiniu požiūriu kompetentingas ir turėtų bent tokį išsilavinimą, kuris yra privalomas pagal nacionalinius tokių vertinimų atlikimo reikalavimus;
- b) turėtų atitinkamus techninius įgūdžius ir patirtį, kad galėtų atlikti užduotį;
- c) išmanytų apie visus įstatymus ir kitus teisės aktus ir turto vertinimo standartus, taikomus vertintojui ir užduočiai, ir galėtų įrodyti gebėjimą jų laikytis;
- d) turėtų pakankamai žinių apie vertinimo objektą, atitinkamą turto rinką ir vertinimo tikslą.

194. Vertintojų grupės sudėtyje turėtų būti įvairių turto sektoriaus sričių ekspertų, susijusių su kredito įstaigos skolinimo veikla ir tos veiklos vykdymo vieta.

195. Siekdamas pakankamai sumažinti visus interesų konfliktus kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad visi vidaus ir išorės vertintojai, kurie turėtų atlikti tam tikro turto vertinimą, ir jų artimiausi giminaičiai atitiktų šiuos reikalavimus:

- a) jie nedalyvauja tvarkant paskolas, priimant sprendimus dėl paskolų arba prisiimant kredito riziką;
- b) jie nepriklauso nuo skolininko kreditingumo ir jis nedaro jiems poveikio;
- c) jiems nekyla tikrojo arba galimo, dabartinio arba būsimos interesų konflikto dėl vertinimo rezultato;
- d) jie nėra suinteresuoti turtu;
- e) jie nėra asmenys, susiję su turto pirkėju arba pardavėju;
- f) jie pateikia nešališką, aišką, skaidrią ir objektyvią vertinimo ataskaitą;
- g) jų gaunamas atlygis nėra susijęs su vertinimo rezultatu.

196. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti tinkamą vertintojų rotaciją, t. y. vienam vertintojui vieną po kito atlikus du atskirus nekilnojamojo turto vertinimus jį reikėtų pakeisti paskiriant kitą vidaus vertintoją arba kitą išorės vertinimo paslaugų teikėją.

9.2 Vertinimų dažnis

197. Dėl prudencinių sumetimų kredito įstaigos turėtų atnaujinti visų užtikrintų pozicijų vertinimus pagal Reglamento (ES) Nr. 575/2013 208 straipsnio 3 dalies ir 210 straipsnio c punkto reikalavimus.
198. Užtikrinimo priemonių, kurioms reguliariai atliekamas individualus vertinimas ir pakartotinis vertinimas, grupę reikėtų atnaujinti, kai pozicija pripažįstama neveiksnia ir bent kartą per metus, kol jos statusas nepasikeis. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti, kad užtikrinimo priemonių, kurioms taikomas indeksavimas arba kiti panašūs metodai, indeksavimas būtų atnaujinamas bent kartą per metus.
199. Jeigu atnaujintas individualus turto vertinimas buvo atliktas per paskutinius 12 mėnesių (pagal visus taikytinus principus ir reikalavimus, išdėstytus šiame skirsnyje), tokio turto vertė gali būti indeksuojama iki nuvertėjimo peržiūros laikotarpio.
200. Kredito įstaigos turėtų dažniau vykdyti stebėseną, kai rinkoje vyksta svarbūs neigiami pokyčiai ir (arba) kai yra reikšmingų konkrečių užtikrinimo priemonių vertės sumažėjimo požymių.
201. Taigi kredito įstaigos savo užtikrinimo priemonių vertinimo politikoje ir procedūrose turėtų apibrėžti kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, ar užtikrinimo priemonių vertė labai sumažėjo. Jeigu įmanoma, tarp tų kriterijų turėtų būti kiekybinės ribinės vertės kiekvienai užtikrinimo priemonių rūšiai, grindžiamos surinktais empiriniais duomenimis ir atitinkama kokybine kredito įstaigos patirtimi, atsižvelgiant į svarbius veiksnius, kaip antai rinkos kainų tendencijas arba nepriklausomų vertintojų nuomonę.
202. Kredito įstaigose turėtų būti tinkami procesai ir sistemos, kuriose būtų galima žymėti pasenusius vertinimus ir pradėti rengti vertinimo ataskaitas.

9.3 Vertinimo metodika

9.3.1 Bendrosios pastabos

203. Kredito įstaigos turėti užtikrinimo priemonių vertinimo metodus kiekvienai užtikrinimo priemonių produkto rūšiai; jie turėtų būti tinkami ir tikti vertinamos rūšies užtikrinimo priemonėms.
204. Visas įkeistas nekilnojamas turtas turėtų būti vertinamas rinkos verte arba hipotekine verte, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 229 straipsnyje. Kilnojamas turtas turėtų būti vertinamas rinkos verte.
205. Kilnojamojo turto atveju kredito įstaigos turėtų reguliariai vertinti jo likvidumą laikydamosi Reglamento (ES) Nr. 575/2013 199 straipsnio 6 dalies reikalavimų. Jeigu rinkos kainos yra labai nepastovios, įstaiga turėtų įrodyti, kad užtikrinimo priemonių vertinimas yra pakankamai konservatyvus.

206. Kilnojamojo turto atveju kredito įstaigos turėtų per pagrįstą laikotarpį atlikti pakankamą teisinę peržiūrą, kuri patvirtintų galimybę realizuoti užtikrinimo priemones, įskaitant teisiškai įtvirtintos teisės įsipareigojimų neįvykdymo atveju realizuoti ir likviduoti užtikrinimo priemones vertinimą, laikydamosi Reglamento (ES) Nr. 575/2013 210 straipsnio reikalavimų.

207. Nederėtų naudoti bendrų vertinimų, grindžiamų tik diskontuota atkuriamąja verte. Vertinant turtą, iš kurio gaunama pajamų, galima naudoti lyginamąjį rinkos metodą arba diskontuotų gryųjų pinigų srautų metodą.

208. Užtikrinimo priemonės reikėtų vertinti laikantis taikytinų tarptautinių, Europos ir nacionalinių standartų³³.

9.3.2 Tikėtinas būsimas gryųjų pinigų srautas

209. Kredito įstaigos turėtų vertinti diskontuotą pinigų srautą atsargiai ir pagal taikytinus apskaitos standartus.

210. Apskaičiuojant diskontuotą pinigų srautą reikėtų atsižvelgti į atvejus, kai:

- a) skolininko veiklos pinigų srautas nenutrūksta ir gali būti naudojamas finansinei skolai grąžinti, o užtikrinimo priemonės galima realizuoti tiek, kad nebūtų daromas poveikis veiklos pinigų srautui, ir
- b) skolininko veiklos pinigų srautas nutrūksta ir užtikrinimo priemonės yra realizuojamos.

211. Jeigu vertinimas yra grindžiamas prielaida, kad skolininko veiklos pinigų srautas nenutrūks, įskaitant iš užtikrinimo priemonių gaunamą pinigų srautą, reikia atnaujinamos ir patikimos informacijos apie pinigų srautą.

212. Jeigu vertinimas grindžiamas prielaida, kad skolininko veiklos pinigų srautas nutrūks, būsimas užtikrinimo priemonių pardavimo įplaukas reikėtų pritaikyti atsižvelgiant į tinkamas likvidavimo išlaidas ir diskontuotą rinkos kainą.

213. Be pirmiau nurodytų likvidavimo išlaidų, jei tinkama, atnaujinant vertinimą reikėtų taikyti diskontuotą rinkos kainą, kaip aprašyta toliau.

214. Turto kaina likvidavimo metu turėtų atspindėti dabartines ir tikėtinas rinkos sąlygas.

215. Taip pat reikėtų atsižvelgti į laikotarpį iki pardavimo ir atlikti grįžtamąjį patikrinimą, turint omenyje užtikrinimo priemonių realizavimą, remiantis skolos grąžinimo užtikrinimo praktika ir patirtimi, susijusia su teismo procesais nacionaliniu lygmeniu, ir empiriniais duomenimis. Į

---

³³ Tai, be kita ko, Europos vertės nustatymo standartai EVS-2016 (Mėlynoji knyga) ir Karališkosios atestuotųjų vertintojų įstaigos (RICS) standartai.

tokius svarstymus reikėtų įtraukti visas veiklos sąnaudas arba kapitalo išlaidas, kurios bus patirtos iki pardavimo.

216. Užtikrinimo priemonės gali būti realizuojamas taikant ir savanoriško, ir nesavanoriško (priverstinio) likvidavimo strategijas.
217. Diskontuotos likvidavimo išlaidos turėtų atitikti užtikrinimo priemonių realizavimo būdą, t. y. ar jis yra savanoriškas arba nesavanoriškas.
218. Diskontuota rinkos kaina turėtų atspindėti rinkos likvidumą ir likvidavimo strategiją. Ji neturėtų atspindėti skubaus pardavimo sąlygų, nebent skubus turto pardavimas būtų faktiškai įtrauktas į numatomą likvidavimo strategiją.
219. TFAS 9 tikslais kredito įstaigos turėtų taikyti tinkamas diskontuotas rinkos kainas reguliuojamajam kapitalui apskaičiuoti ir rizikos kontrolės tikslais. Diskontuota rinkos kaina gali būti beveik nulinė tik itin likvidžių ir nenuvertėjusių užtikrinimo priemonių atvejais, kai nekyla jokios reikšmingos koreliacijos rizikos.
220. Visos kredito įstaigos turėtų parengti savo likvidavimo išlaidų ir diskontuotų rinkos kainų prielaidas remdamosi surinktais empiriniais duomenimis. Jeigu pakankamų empirinių duomenų nėra, prielaidos dėl diskonto turėtų būti grindžiamos bent jau likvidumu, praėjusiu laiku ir vertinimo kokybe / senumu. Jeigu kredito įstaigai tenka vykdyti veiklą įšaldyto turto rinkoje ir pavyksta parduoti tik nedaugelį objektų arba pardavimo istorija laikytina nepakankama, turėtų būti taikoma konservatyvesnė diskontuota rinkos kaina.

9.4 Papildomos pastabos dėl grynujų pinigų srauto likviduojant užtikrinimo priemones vertinimo

221. Vertindamos grynujų pinigų srautą iš likviduojamų užtikrinimo priemonių kredito įstaigos turėtų naudoti tinkamas ir patikimas prielaidas. Be to, kredito įstaigos turėtų skirti dėmesį pinigų srauto vertės nustatymo reikalavimams pagal TFAS 13 dėl teisingos vertės nustatymo priemonių. Visų pirma, finansų įstaigos turėtų laikytis šių reikalavimų:
  - a) jos turėtų nustatyti numatomą realizavimo laiką atsižvelgdamos į dabartines ir tikėtinas rinkos sąlygas ir pagrindinę nacionalinės teisės aktų sistemą užtikrinimo priemonių realizavimo srityje;
  - b) jos turi užtikrinti, kad turto kaina, naudojama apskaičiuotajai užtikrinimo priemonių rinkos kainai likvidavimo metu nustatyti, nebūtų grindžiama makroekonominėmis prognozėmis / prielaidomis, kurios yra labiau optimistiškos nei prognozės, kurias parengė atitinkamos institucijos ir organizacijos, kaip antai Tarptautinis valiutos fondas (TVF) ir Europos centrinių bankų sistema (ECBS) / Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV), ir atitinkamai nebūtų daroma prielaida, kad dabartinės rinkos sąlygos pagerės;

- c) jos turi užtikrinti, kad nebūtų daroma prielaida, jog pajamos iš užtikrinimo priemonių padidės palyginti su dabartiniu lygiu, nebent dėl tokio padidėjimo būtų sudarytas susitarimas. Be to, apskaičiuojant grynųjų pinigų srautą dabartines pajamas iš turto reikėtų pritaikyti, kad jos atspindėtų tikėtinas ekonomines sąlygas. Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti, ar derėtų prognozuoti pastovias pajamas nuosmukio sąlygomis, kuriomis daugėja laisvų turto objektų ir (arba) mažėja transporto paklausa ir pajamos dar labiau sumažėja.
- d) užtikrinimo priemonių laikymo strategija nėra priimtina. Laikymo strategija apibrėžiama kaip strategija, pagal kurią turtas laikomas didesne nei rinkos verte darant prielaidą, kad jis bus parduotas rinkai atsigavus.

222. Kai vertinant susigrąžintą pozicijos sumą naudojama užtikrinimo priemonių vertė, reikėtų dokumentuoti bent šiuos aspektus:

- a) kaip ta vertė buvo nustatyta, įskaitant vertinimų, vertės nustatymo prielaidų ir apskaičiavimų naudojimą;
- b) papildomą pagrindimą dėl nustatomų verčių pritaikymo, jei reikia;
- c) pardavimo sąnaudų, jeigu jų yra, nustatymą;
- d) numatomą susigrąžinimo tvarkaraštį;
- e) vertintojo žinias ir nepriklausomumą.

223. Kai vertinant susigrąžintą pozicijos sumą naudojama stebima rinkos kaina, taip pat reikėtų dokumentuoti stebimos rinkos kainos sumą, šaltinį ir datą.

224. Kredito įstaigos turėtų sugebėti pagrįsti prielaidas, naudojamas vertinant susigrąžintą sumą, pateikdamos kompetentingai institucijai, jai paprašius, informaciją apie turto rinkos vertę, diskontuotą rinkos kainą, patirtas teises ir pardavimo išlaidas ir iki likvidavimo likusį laiką. Kredito įstaigos turėtų gebėti visiškai pagrįsti savo prielaidas ir kokybiniu, ir kiekybiniu požiūriu ir paaiškinti savo lūkesčių priežastis atsižvelgdamos į ankstesnę ir dabartinę patirtį.

9.5 Grįžtamasis patikrinimas

225. Atlikdamos patikimą grįžtamąjį patikrinimą kredito įstaigos turėtų įrodyti, kad vertinant susigrąžintą sumą naudojamos prielaidos yra patikimos ir grindžiamos sukauptą patirtimi. Atsižvelgdamos į tai kredito įstaigos turėtų reguliariai atlikti savo vertinimo istorijos (paskutinio vertinimo prieš pripažįstant poziciją neveiksnią) grįžtamąjį patikrinimą palyginti su pardavimo istorija (užtikrinimo priemonių grynąja pardavimo kaina). Priklausomai nuo kredito įstaigos dydžio ir verslo modelio savo grįžtamojo patikrinimo procese ji turėtų išskirti užtikrinimo priemonių rūšį, vertinimo modelį / požiūrį, pardavimo rūšį (savanorišką / priverstinį) ir regioną. Grįžtamojo patikrinimo rezultatus reikėtų naudoti nustatant užtikrinimo priemonių vertės sumažinimą, susijusį su balanse likusiomis pozicijomis.

226. Kita vertus, kredito įstaigos, taikančios pažangų vidaus reitingais grindžiamą (A-IRB) metodą, gali naudoti užtikrintą nuostolį dėl įsipareigojimų neįvykdymo (LGD), kad nustatytų vertės sumažinimą.

9.6 Su užtikrinimo priemonėmis susiję IT duomenų bazės reikalavimai

227. Kredito įstaigos turėtų turėti sandorių duomenų bases, kad galėtų tinkamai vertinti, stebėti ir kontroliuoti kredito riziką, atsiliepti į vadovybės ir priežiūros institucijų prašymus ir užtikrinti informacijos pateikimą reguliariai rengiamuose ataskaitose ir kituose laiku rengiamuose išsamiuose dokumentuose. Visų pirma, duomenų bazės turėtų atitikti šiuos reikalavimus:

- a) pakankamas gylis ir plotis aprėpiant visus reikšmingus rizikos veiksnius;
- b) duomenų tikslumas, vientisumas, patikimumas ir savalaikiškumas;
- c) nuoseklumas – jos turėtų būti grindžiamos bendrais informacijos šaltiniais ir vienodomis kredito rizikos kontrolės srityje vartojamų sąvokų apibrėžtimis;
- d) atsekamumas, kad būtų galima nustatyti informacijos šaltinį.

228. Tokiose duomenų bazėse turėtų būti visa svarbi informacija apie turtą ir kitus įkeistus objektus sudarant sandorius su kredito įstaigomis ir apie užtikrinimo priemonių ryšius su konkrečiais sandoriais.

9.7 Perimto turto vertinimas

229. Kredito įstaigos turėtų išsamiai apsvarstyti galimybę pripažinti perimtą turtą pardavimui laikomu ilgalaikiu turtu, kaip numatyta TFAS 5. Toks apskaitos metodas suponuoja, kad turtą turi būti įmanoma parduoti nedelsiant tokios būklės, kokios jis yra (TFAS 5.7), kad valdymo organas turėtų patvirtinti individualų turto pardavimo planą per trumpą laiką (paprastai vienus metus) ir kad reikėtų taikyti aktyvaus pardavimo politiką (TFAS 5.8); tad pirmenybė teikiama išieškojimui.

230. Gautą perimtą turtą reikėtų vertinti pagal mažesnę:

- a) naudojamo finansinio turto sumą, perimtą turtą arba turtą, gautą grąžinant skolą, laikant užtikrinimo priemonėmis;
- b) atgauto turto tikrąją vertę atėmus pardavimo išlaidas.

231. Kai tikroji vertė nustatoma ne pagal aktyviają rinką, o taikant vertės nustatymo metodą (2 arba 3 lygio), tam tikrus dalykus reikia pritaikyti, visų pirma, atsižvelgiant į du veiksnius:

- a) turto būklę arba vietą. Su turtu susijusia riziką ir neapibrėžtumą reikėtų įtraukti į tikrosios vertės nustatymą;
- b) su tuo turtu susijusios veiklos rinkose apimtį arba lygį. Į skaičiavimus reikėtų įtraukti kredito įstaigos ankstesnę patirtį su realizuojamu objektu ir skirtumus tarp sumų, nustatytų taikant vertinimo metodą, ir galutinių sumų, gautų realizuojant turtą. Prielaidas, daromas siekiant įvertinti tokį koregavimą, galima dokumentuoti ir reikėtų pateikti priežiūros institucijai jai paprašius. Galima apsvarstyti galimybę suteikti nuolaidą dėl nelikvidumo.

232. Jeigu kredito įstaigų perimtas turtas vis dar statomas ir nusprendžiama pirma užbaigti statybos darbus ir po to parduoti turtą, jos turėtų įrodyti tokios strategijos pagrįstumą ir sąnaudos neturėtų viršyti tikrosios vertės atėmus išlaidas, kol turtas bus užbaigtas ir parduotas, atsižvelgiant į atitinkamą nuolaidą dėl nelikvidumo, kaip aprašyta pirmiau.

233. Jeigu perimtas turtas laikomas ilgiau nei vidutinį panašaus turto, kuriam taikoma aktyvaus pardavimo politika, laikymo laikotarpį, kredito įstaigos turėtų peržiūrėti vertinimo procese pritaikytą nuolaidą dėl nelikvidumo, kaip aprašyta pirmiau, ir atitinkamai ją padidinti. Tokiomis aplinkybėmis kredito įstaiga turėtų nepripažinti atstatytą dabartinio suminio turto nuvertėjimo sumų, nes jų ilgesnis buvimas balanse yra įrodymas, kad kredito įstaiga negali parduoti turto didesne verte.

234. Perimto turto vertės nustatymo dažnis ir taikytinos procedūros turėtų atitikti 9.1.2 ir 9.2 skirsniuose nustatytus nekilnojamojo turto tvarkymo principus.

10. NPE ir FBE valdymo priežiūrinis vertinimas

---

235. Bendradarbiaudamos su kredito įstaigomis pagal SREP kompetentingos institucijos turėtų stebėti, kaip kredito įstaigos taiko šias gaires, visų pirma, kaip jos rengia ir įgyvendina NPE strategijas ir susijusias valdymo ir veiklos sistemas, aprašytas 4 ir 5 skirsniuose. Kompetentingoms institucijoms atliekant vertinimą reikėtų vertinti (bet neapsiribojant), ar kredito įstaigos NPE strategija:

- a) yra integruota į bendrą kredito įstaigos strategiją ir užtikrinamas tinkamas NPE valdymas, įskaitant rizikos valdymo ir kontrolės sistemą;
- b) grindžiama patikimu kredito įstaigos vidaus pajėgumų įsivertinimu;
- c) tinkamai atsižvelgiama į kredito įstaigos veikimo aplinką, išorės sąlygas ir kapitalo būklę;

- d) apima ne tik trumpalaikį laikotarpį, bet ir vidutinės trukmės ir (arba) ilgalaikį laikotarpį;
- e) apima su konkrečiu laikotarpiu susietus, realistiškus, bet plataus užmojo kiekybinius NPE siektinus rodiklius ir tam tikrais atvejais perimto turto tikslus ir taikoma kartu su veiklos planu.

236. Jeigu kompetentinga institucija daro išvadą, kad kredito įstaigos NPE strategijoje akivaizdžiai trūksta vieno arba daugiau 235 punkto a–e papunkčiuose išvardytų elementų, tai turėtų būti laikoma dideliu NPE strategijos trūkumu. Tokiu atveju kompetentingos institucijos turėtų reikalauti nedelsiant peržiūrėti NPE strategiją.

237. Jeigu kompetentingai institucijai atlikus vertinimą daroma išvada, jog NPE strategija iš esmės atitinka 236 punkto a–e papunkčių reikalavimus, bet nustatoma tam tikrų trūkumų, kompetentinga institucija turėtų užtikrinti, kad kredito įstaigos pateiktų veiksmų planą, kaip pašalinti tuos trūkumus ir sukurti veiksmingą ir savalaikę NPE valdymo sistemą.

238. Kompetentingos institucijos turėtų taikyti priežiūrinį vertinimą proporcingai, atsižvelgdamos į įstaigų ypatumus (pvz., dydį, pobūdį ir sudėtingumą). Atlikdamos NPE strategijų ir pagalbinių valdymo ir veiklos priemonių vertinimą pagal SREP kompetentingos institucijos turėtų taip pat atsižvelgti į įstaigų verslo modelius, visų pirma, jeigu vienintelė įstaigos veiklos sritis yra NPE pirkimas ir pardavimas.

239. Atliekant mažesnės ir nelabai sudėtingos kredito įstaigos (pvz., SREP 3 arba 4 kategorijos įstaigos³⁴) NPE strategijos priežiūrinį vertinimą, proporcingumą galima pasiekti derinant vertinimą su SREP priežiūros intensyvumo modeliu, kuriuo užtikrinamas rizika pagrįstas priežiūros metodas ir atsižvelgiama į sisteminę pasaulinių ir vietos įstaigų svarbą.

240. Kompetentingos institucijos turėtų užginčyti kredito įstaigų:

- a) veiklos planą ir organizacines priemones, jeigu jos atitinka bet kurį iš šių kriterijų:
  - i. kompetentingos institucijos mano, kad NPE ir FBE nustatymo, vertinimo, valdymo, stebėsenos ir mažinimo sistema, įskaitant ankstyvą NPE atpažinimą ir atitinkamus pertvarkymo veiksmus, nėra pakankama atsižvelgiant į NPE problemos dydį ir sudėtingumą kredito įstaigoje;
  - ii. nėra paskirti arba ateityje nenumatoma paskirti reikiamų žmogiškųjų ir techninių išteklių ir numatyti tinkamą vidaus kontrolės funkcijų vykdytojų veiklos aprėptį;
  - iii. nėra pakankamai išsamiai aprašytas NPE stebėsenos proceso įgyvendinimas;
- b) NPE strategiją, jeigu įvairių portfelių ir segmentų strateginių galimybių derinys, atitinkamai atvejais įskaitant perimtą turtą, institucijos nuomone, nėra veiksmingiausia ir efektyviausia NPE sumažinimo strategija;

---

³⁴ Aprašyta EBI SREP gairių (EBA/GL/2014/13) 2.1.1 skirsnyje „Įstaigų skirstymas į kategorijas“.

- c) kapitalo planą, jeigu jame nėra tinkamai suplanuotas NPE sumažinimas balanse, kaip numatyta NPE strategijoje, ir nėra numatyti tinkami veiksmai, kuriais būtų užtikrinama pakankama kapitalo suma ir kapitalo rezervai bei savalaikis ir tinkamas nuvertėjimas ir nurašymas;
- d) veiklos rezultatų vertinimo sistemą, jeigu valdymo organo ir atitinkamų vadovų ir darbuotojų paskatos neturi konkrečių kiekybinių elementų, susijusių su NPE sumažinimo tikslais, nustatytais kredito įstaigos NPE strategijoje.

241. Atsižvelgdamos į ankstyvojo nustatymo ir kredito kokybės pablogėjimo prevencijos svarbą kompetentingos institucijos turėtų vertinti, ar kredito įstaigų vidaus procedūrose yra įgyvendinti ankstyvojo perspėjimo mechanizmai.

242. Kompetentingos institucijos turėtų įvertinti, ar kredito įstaigos:

- a) yra įsidięgusios pertvarkymo politiką ir susijusius procesus, kad įvertintų pertvarkymo priemonių gyvybingumą ir stebėtų pertvarkymo priemonių veiksmingumą ir efektyvumą;
- b) pripažįsta ir klasifikuoja NPE ir FBE, įskaitant įrašymo ir išbraukimo kriterijus, nuosekliai visoje grupėje ir vadovaudamosi Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 680/2014 V priede pateiktomis apibrėžtimis;
- c) turi politiką ir metodikas, kuriomis užtikrinamas nuvertėjusio ir nurašyto turto vertinimas siekiant laiku pripažinti nuvertėjimą ir nurašymą.

243. Kompetentingos institucijos turėtų užtikrinti, kad kredito įstaigose būtų tinkama rašytinė turto vertinimo politika ir procedūros, kaip aprašyta 9 skirsnyje. Visų pirma, kompetentingos institucijos turėtų patikrinti, ar tokia politika apima visų rūšių nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą, naudojamą kredito pozicijoms užtikrinti, individualios ir indeksuotos vertės nustatymo taikymo kriterijus ir tinkamiems vertintojams keliamus reikalavimus.

244. Jeigu kredito įstaigos praneša apie reikšmingus nukrypimus nuo veiklos plano, kaip numatyta 4.4 skirsnyje, kompetentingos institucijos turėtų įvertinti, ar siūlomų taisomųjų veiksmų pakanka siekiant užtikrinti, kad nuo plano nebebūtų nukrypstama. Kompetentinga institucija turėtų reikalauti, kad kredito įstaiga imtųsi papildomų veiksmų, jeigu jai kiltų abejonių dėl siūlomų veiksmų veiksmingumo.

245. Pirmiau išdėstytais reikalavimais dėl NPE ir FBE valdymo priežiūrinio vertinimo papildomas ir toliau patikslinamas NPE ir FBE vertinimas valdant kredito riziką, kaip numatyta EBI gairėse dėl bendros SREP tvarkos ir metodikos. Remiantis tokio priežiūrinio vertinimo rezultatais būtų atliekamas kredito rizikos vertinimas pagal EBI gairių dėl bendros SREP tvarkos ir metodikos 6.2 antraštinę dalį ir nustatomas kredito rizikos balų skaičius.

1 priedas. Mažmeninių NPE skirstymo į grupes kriterijų pavyzdžiai

---

1. Fizinis arba juridinis asmuo:

- a) mažmeninis skolininkas
- b) pavienis prekiautojas
- c) mažoji įmonė arba specialistų grupė
- d) MVĮ (iš dalies su tampa su įmonių kategorija)

2. Įsiskolinimo laikotarpis / dienų po termino (DPD) (kuo didesnis įsiskolinimas, tuo mažesnis galimų sprendimų pasirinkimas

- a) ankstyvas įsiskolinimas (>1 DPD ir ≤90 DPD)
- b) vėlyvas įsiskolinimas (>90 DPD ir <180 DPD)
- c) skolos išieškojimo vienetą (> 180 DPD, taip pat įskaitant teismo bylas (skolininkai, dėl kurių vyko arba vyksta teisiniai veiksmai)).

3. Pakartotinai restruktūrizuotos bylos (restruktūrizuotos paskolos su įsiskolinimu, bylojančios apie nuolatinę skolos grąžinimo problemas ir (arba) pasiūlyto pertvarkymo sprendimo netinkamumą):

- a) ankstesnių restruktūrizavimų skaičius.

4. Pozicijos likutis:

- a) didelė vertė
- b) maža vertė
- c) daugelis pozicijų.

5. Rizikos lygis (remiantis kredito įstaigos vertinimu / elgesio balų skaičiumi / vidaus elgesio duomenimis / sandorių istorija / kredito reitingu). Labiau tikėtina, kad į pertvarkymo pasiūlymus teigiamai reaguos klientai su geresne mokėjimo istorija:

- a) labai didelė
- b) didelė

c) vidutinė

d) maža.

6. Remiantis skolininko elgesiu:

a) sezoninis grąžinimas

b) bendradarbiaujantis ir nebendradarbiaujantis.

7. Kredito priemonės tikslas (pagal produktą):

a) pagrindinio privataus būsto paskola

b) antrojo būsto / atostogų būsto paskola

c) investicinio turto paskola / nuomoti įsigyjamo turto paskola

d) asmeninė paskola

e) sąskaitos kreditavimas

f) nuomojamas turtas

g) kredito kortelė

h) pavienio prekiautojo, labai mažos įmonės arba MVĮ paskola:

i. įmonei įsteigti (patalpos; infrastruktūra arba įranga; remontas)

ii. apyvartinis kapitalas.

8. Paskolos valiuta.

9. Paskolos palūkanų norma (palūkanų normos sumažinimas atsižvelgiant į paskolas, kurioms taikomos didelės palūkanų normos, jeigu įmanoma).

10. Skolininko aprašymas (skolininko amžius, sveikata, darbo pobūdis ir istorija, užimtumo perspektyvos, profesiniai įgūdžiai, sektorius).

11. Gyvenamoji / įsisteigimo šalis:

a) rezidentai

b) nerezidentai.

12. Pagrindinių užtikrinimo priemonių buvimo vieta:

- a) kaimas ir miestas
- b) patraukli vieta, miesto centras, priemiesčiai ir kt.

13. Pagrindinių užtikrinimo priemonių rūšys:

- a) žemė:
  - i. statybos sklypas
  - ii. žemės ūkio paskirties žemė
- b) pastatas:
  - i. namas
  - ii. parduotuvė
  - iii. gamykla.

14. Remiantis paskolos ir turto vertės (LTV) santykiu:

- a) nedidelio LTV paskolų atveju pagrindinių užtikrinimo priemonių pardavimas gali būti palankiausia galimybė, priešingai nei didelio LTV paskolų atveju.

15. Sunkūs atvejai (pvz., sveikatos problemos, išsiskyrimas, skyrybos).

16. Skolininko kreditingumo įvertinimas:

- a) gali grąžinti paskolą arba ne;
- b) pajamos atėmus išlaidas ir pagrįstos pragyvenimo išlaidos ir paskolos dalies grąžinimas

2 priedas. NPE stebėsenos duomenų lyginamieji rodikliai

NPE stebėsenos duomenų lyginamieji rodikliai

NPE duomenys

NPE lygis ir srautai	NPE skaičius / bendras pozicijų skaičius NPE skaičius + perimtas turtas + veiksnios restruktūrizuotos pozicijos / bendras pozicijų skaičius + perimtas turtas Ketvirčio NPE srautas (+/-) / bendras NPE skaičius Ketvirčio srautas iš veiksnios pozicijos (PE) į NPE Ketvirčio srautas iš veiksnios FBE į NPE Ketvirčio srautas iš NPE į PE Ketvirčio srautas iš NPE į veiksnią FBE Ketvirčio srautas iš veiksnios FBE į PE Ketvirčio srautas iš PE į veiksnią FBE
Nuvertėjimas	Atidėjinių nuostoliams padidėjimas per ketvirtį Vertės sumažėjimo atkūrimo lygis per ketvirtį Atidėjinių nuostoliams pokytis per ketvirtį (+/-) / bendras NPE skaičius Sukaupti bendri atidėjiniai / bendras NPE skaičius Pagal kohortą (pvz., metų skaičius po priskyrimo prie NPE kategorijos, užtikrinta / neužtikrinta)
Nuostolių biudžetas	Bendri nuostoliai vykdant pertvarkymo veiklą Bendri nuostoliai palyginti su biudžetu
Surinkimo veikla	
Darbuotojų veikla	Skolininkų dalyvavimo atvejų skaičius per ketvirtį palyginti su planu

---

NPE stebėsenos duomenų lyginamieji rodikliai

Grynųjų pinigų susigrąžinimas	<p>Skolininkų dalyvavimo atvejų skaičius, kai buvo sudarytas pertvarkymo susitarimas</p> <p>Skolininkų dalyvavimo atvejų skaičius, kai pavyko susigrąžinti grynuosius pinigus</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai per ketvirtį iš NPE / bendras NPE skaičius</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai per ketvirtį iš NPE palūkanų / bendras NPE skaičius</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai per ketvirtį iš NPE kapitalo ir mokesčių / bendras NPE skaičius</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai iš turto likvidavimo, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai per ketvirtį iš su turtu nesusijusio likvidavimo, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai per ketvirtį iš NPE pardavimo, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p> <p>Susigrąžinti gryniesi pinigai iš NPE, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p>
Pertvarkymo veikla	
Atleidimas nuo skolos	<p>Atleidimas nuo skolos per ketvirtį</p> <p>Atleidimas nuo skolos per ketvirtį / specialios paskirties atidėjiniai</p> <p>Atleidimas nuo skolos per ketvirtį / bendras NPE skaičius</p>
Nurašymas apskaitoje	<p>Nurašymas apskaitoje per ketvirtį (visiškas ir dalinis)</p> <p>Nurašymas apskaitoje per ketvirtį (visiškas ir dalinis) / individualiai vertinami atidėjiniai nuostoliams</p> <p>Nurašymas apskaitoje per ketvirtį (visiškas ir dalinis) / bendras NPE skaičius</p> <p>Restruktūrizuojamų NPE vertė</p>
Pertvarkymo veikla	<p>Neseniai sutartų pertvarkymo sprendimų vertė pagal charakteristikas (pvz., įmokų mokėjimo sustabdymas > 12 mėnesių)</p> <p>Restruktūrizuojamų paskolų vertė / bendras NPE skaičius</p> <p>Restruktūrizuojamų PE vertė</p> <p>Ketvirčio neveiksnių FBE / bendras NPE skaičius</p> <p>Bendras neveiksnių FBE skaičius / bendras NPE skaičius</p> <p>Finansinių sunkumų turinčių neveiksnių FBE vertė</p>
Pakartotinio įsipareigojimų neįvykdymo lygis	<p>Padėties ištaisymo lygis</p> <p>Grynųjų pinigų surinkimo lygis</p> <p>Pakartotinio įsipareigojimų neįvykdymo lygis neveiksnių FBE atveju</p> <p>Pakartotinio įsipareigojimų neįvykdymo lygis veikusių FBE atveju</p>
Skolos konvertavimas į turtą	<p>Skolos konvertavimas į nuosavybę per ketvirtį, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p> <p>Skolos konvertavimas į turtą per ketvirtį, taip pat kaip bendro NPE skaičiaus dalis procentais</p>

NPE stebėsenos duomenų lyginamieji rodikliai

Teisinė veikla	Paskolų, dėl kurių vyksta teisinė veikla, vertė ir skaičius Neseniai perimto turto vertė ir skaičius Paskolų, dėl kurių pradedama nauja teisinė veikla, vertė ir skaičius per ketvirtį Paskolų, dėl kurių užbaigiama teisinė veikla, vertė ir skaičius per ketvirtį Vidutinė neseniai užbaigtų teisinių procedūrų trukmė Vidutinės sumos, kurios buvo susigrąžintos vykstant neseniai užbaigtoms teisinėms procedūroms (įskaitant bendras išlaidas) Paskolų, dėl kurių užbaigiama teisinė veikla, nuostolių lygis
-----------------------	---

Su NPE susiję pelno ir nuostolio (P&L) straipsniai

Palūkanos iš NPE	Palūkanų mokėjimai, pripažįstami P&L ataskaitoje dėl NPE Pripažintų su NPE susijusių palūkanų mokėjimų dalis procentais, kuri buvo faktiškai gauta
-------------------------	---

---

3 priedas. Kiti stebėsenos duomenys

Skolininko lygmens informacija iš išorės šaltinių

Išorės šaltiniai	<p>Skolos ir užtikrinimo priemonių padidėjimas kitose kredito įstaigose</p> <p>Pradelstų arba kitų neveiksnių pozicijų klasifikavimas kitose kredito įstaigose</p> <p>Garanto įsipareigojimų neįvykdymas</p> <p>Skola privačiame centriniame registre (jei yra)</p> <p>Teismo procesai</p> <p>Bankrotas</p> <p>Įmonės struktūros pokyčiai (pvz., susijungimas, kapitalo mažinimas)</p> <p>Priskirtas išorės reitingas ir su juo susijusi tendencija</p> <p>Kita neigiama informacija apie svarbius skolininkus / kitas skolininko sandorio šalis / tiekėjus</p>
-------------------------	---

Skolininko lygmens informacija iš vidaus šaltinių

Įmonės	<p>Neigiama vidaus reitingo tendencija</p> <p>Neapmokėti čekiai</p> <p>Svarbus likvidumo profilio pokytis</p> <p>Įsipareigojimai (svertas) (pvz., kapitalas / bendra suma <5 % arba <10 %)</p> <p>Pradelstų dienų skaičius</p> <p>Kreditavimo / kredito viršijimo mėnesių skaičius</p> <p>Pelnas iki mokesčių / įplaukos (pvz., santykis < -1 %)</p> <p>Besitęsiantys nuostoliai</p> <p>Besitęsiantis diskontuotų komercinių vertybinių popierių perviršis</p> <p>Neigiamos nuosavos lėšos</p> <p>Mokėjimų vėlavimas</p> <p>Apyvartos sumažėjimas</p> <p>Su gautinomis prekybos sumomis susijusių kredito linijų sumažėjimas (pvz., kasmetinis pokytis, 3 mėn. vidurkis / 1 metų vidurkis)</p>
---------------	---

Skolininko lygmens informacija iš išorės šaltinių

	Netikėtas nepanaudotų kredito linijų sumažėjimas (pvz., nepanaudota suma / bendra kredito linijos suma)
Asmenys	<p>Neigiama elgesio vertinimo tendencija</p> <p>Neigiama PD ir (arba) vidaus reitingo tendencija</p> <p>Hipotekos paskolos dalis >x kredito likutis</p> <p>Hipotekos ir vartojimo paskolos pradelstų dienų skaičius</p> <p>Kredito likučio sumažėjimas >95 % per pastaruosius 6 mėnesius</p> <p>Vidutinis bendras kredito likutis <0,05 % bendro skolos likučio</p> <p>Restruktūrizuota</p> <p>Susiję ankstesni nuostolio lygiai</p> <p>Darbo užmokesčio sumažėjimas per pastaruosius 3 mėnesius</p> <p>Nedarbas</p> <p>Ankstyvas įsiskolinimas (pvz., 5–30 dienų po termino, priklausomai nuo portfelio / skolininko rūšių)</p> <p>Banko pavedimų einamosiose sąskaitose sumažėjimas</p> <p>Paskolų dalies gražinimo padidėjimas palyginti su darbo užmokesčio santykiu</p> <p>Kreditavimo viršijimo mėnesių skaičius</p> <p>Neigiama elgesio vertinimo tendencija</p> <p>Neigiama PD ir (arba) vidaus reitingo tendencija</p>

Portfelio lygmens informacija

Portfelio paskirstymas	<p>Dydžio paskirstymas ir koncentracijos lygis</p> <p>x (pvz., 10) didžiausių susijusių klientų grupių ir susiję rizikos rodikliai</p> <p>Priskyrimas prie turto klasių</p> <p>Pasiskirstymas pagal šaką, sektorių, užtikrinimo priemonių rūšį, šalį, terminą ir kt.</p>
Rizikos parametrai	<p>PD / LGD raida (apskritai ir portfelio lygmeniu)</p> <p>PD / LGD prognozės</p> <p>Bendri tikėtini nuostoliai</p> <p>Įsipareigojimų neįvykdymo pozicija</p>

Skolininko lygmens informacija iš išorės šaltinių

Atidėjinių nuostoliams atsargos	Atidėjinių nuostoliams atsargos ir srautai (apskritai ir portfelio lygmeniu) Didelės rizikos atidėjinių apimtis ir tendencijos individualiu lygmeniu NPE apimtis pagal kategoriją (>90 dienų po termino, nuostolių atidėjiniai ir kt.)
NPE / pertvarkymo statusas / teisės naudotis turto perėmimas	Pertvarkymo apimtis ir pozicijų grupavimas (restruktūrizavimas, priverstinis pratęsimas, kiti pakeitimai, atidėjimas, >90 dienų po termino, paskolų nuostolių atidėjiniai) Visų pozicijų perimtas turtas NPE santykis be perimto turto NPE santykis su perimtu turto NPE padengimas (nuostolių atidėjiniai, užtikrinimo priemonės, kitos garantijos)
Konkretus skolininko / sektoriaus rūšis	
Teisinė veikla	Paskolų, dėl kurių vyksta teisinė veikla, vertė ir skaičius Neseniai perimto turto vertė ir skaičius Paskolų, dėl kurių pradedama nauja teisinė veikla, vertė ir skaičius per ketvirtį Paskolų, dėl kurių užbaigiama teisinė veikla, vertė ir skaičius per ketvirtį Vidutinė neseniai užbaigtų teisinių procedūrų trukmė Vidutinės sumos, kurios buvo susigrąžintos vykstant neseniai užbaigtoms teisinėms procedūroms (įskaitant bendras išlaidas) Paskolų, dėl kurių užbaigiama teisinė veikla, nuostolių lygis

4 priedas. Bendra su NPE susijusi politika

Kredito įstaigos turėtų parengti su NPE valdymo sistema susijusią politiką, reguliariai ją peržiūrėti ir stebėti, kaip jos laikomasi.

Toliau išvardytų sričių politiką reikėtų parengti atsižvelgiant į proporcingumo principą, siekiant užtikrinti kredito įstaigos strategijos (įskaitant NPL strategiją ir veiklos planą, jei tinkama) įgyvendinimą.

Įsiskolinimo valdymo politika

Šioje politikoje apibūdinamas kredito įstaigos NPE veikimo modelis (žr. 5.2 skirsnį) įtraukiant bent šiuos elementus:

- NPE RS struktūrą ir pareigas aiškiai numatant perleidimo priežastis ir nustatant ryšį su pozicijų priskyrimu prie grupių (žr. 5.2.3 skirsnį);
- procedūrą, kurios turėtų laikytis atitinkamų funkcijų vykdytojai, apimant bent:
  - procedūrą ir perleidimo kriterijus, kurių turėtų būti laikomasi ankstyvajame įsiskolinimo etape, ankstyvo įsiskolinimo ir vėlyvo įsiskolinimo atvejais;
  - procedūrą, kurią reikėtų taikyti, kai skolininkas laikomas nebendradarbiaujančiu ir (arba) negyvybingu, ir kriterijus, pagal kuriuos skolininkas priskiriamas prie tokios grupės;
  - bendravimą su skolininku kiekviename etape, kurį reikėtų suderinti su veiklos šalies teisės aktų sistema (pvz., elgesio kodeksu);
  - stebėsenos priemonės ir taikytinus metodus;
- žmogiškųjų ir techninių išteklių reikalavimus;
- ataskaitas, kurios reikia rengti vidaus lygmeniu siekiant stebėti tikslus ir reguliariai teikti valdymo organui atnaujintą informaciją.

Rengdamos savo įsiskolinimo valdymo politiką kredito įstaigos turėtų atsižvelgti į Direktyvos 2014/17/ES 28 straipsnį ir, visų pirma, EBI gairių dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo.

Pertvarkymo politika

6.2.1 skirsnyje aprašytoje pertvarkymo politikoje turėtų būti nustatyti bent šie aspektai:

- būtina finansinė ir nefinansinė dokumentacija, kurios prašo ir kurią teikia įvairių rūšių skolininkai, kad už kreditus atsakingas pareigūnas galėtų įrodyti galimybes grąžinti pagrindinę paskolos sumą ir palūkanas;
- būtiniausi pagrindiniai finansinių galimybių grąžinti skolą duomenys ir santykiai, kuriuos portfelio / produkto / sektoriaus lygmeniu naudoja už kreditus atsakingas pareigūnas siekdamas įvertinti skolininko galimybes grąžinti skolą; konkretaus sektoriaus gairės, pagal kurias nustatomi pagrindiniai finansiniai duomenys ir santykiai kiekvienam sektoriui (MVĮ ir įmonės);
- skolininkui tinkamiausio pertvarkymo sprendimo nustatymo ir įgyvendinimo procesas:
  - mažmeniniams klientams turi būti taikomos schemos sprendimams priimti. Mažmeniniams klientams taikomas procesas turėtų atitikti EBI gairių dėl įsiskolinimų ir teisės naudotis turtu perėmimo nuostatas. Nemažmeninių skolininkų atveju, jeigu schemos sprendimams priimti metodas netinka, politikoje turėtų būti išdėstyti aiškūs nurodymai už kreditus atsakingam pareigūnui, kaip vertinti pertvarkymo metodo tinkamumą;
  - jeigu skolininkui nepavyksta rasti jokie tinkamo sprendimo (jeigu tai negyvybingas ir (arba) nebendradarbiaujantis skolininkas), turėtų būti sukurtas ribotos trukmės procesas ir procedūra, pagal kurią tokius skolininkus galima perleisti už likvidavimą atsakingiems NPE RS;
- trumpalaikių ir ilgalaikių pertvarkymo priemonių rinkinys, kaip aprašyta 6 skirsnyje;
- aiškūs nurodymai už kreditus atsakingam pareigūnui dėl užtikrinimo priemonių pakartotinio vertinimo reikalavimų, kaip numatyta 9 skirsnyje;
- sprendimų priėmimo procesas, patvirtinimo lygiai ir procedūros, taikomos kiekvienos rūšies pertvarkymo priemonei ir pozicijos dydžiui;
- pasirinktų pertvarkymo sprendimų ir skolininko veiklos rezultatų užbaigus restruktūrizavimą stebėsenos procesas ir procedūra, įskaitant skolininko peržiūros dažnį, pakartotinio įsipareigojimų neįvykdymo apibrėžtis, pakartotinio vertinimo procesas ir pranešimo apie pakartotinį įsipareigojimų neįvykdymą reikalavimai;
- kiekvienos pertvarkymo priemonės ir kiekvienos rūšies skolininko kainų nustatymo politika.

Skolų išieškojimo / vykdymo užtikrinimo politika

Už skolų išieškojimą atsakingi NPE RS turėtų laiku imtis tinkamiausių veiksmų siekdami per nustatytą laikotarpį veiksmingai sumažinti NPE. Pagal NPL strategiją skolų išieškojimo politika turėtų aprėpti bent:

- kiekvienos rūšies užtikrinimo priemonėms taikytinas galimybes. Būtų galima svarstyti, pavyzdžiui, tokias galimybes (nesvarbu, kokia tvarka):
  - savanorišką turto pardavimą (skolininkas ima vėl bendradarbiauti ir sutinka parduoti turtą);
  - priverstinį turto pardavimą per gavėjus / vykstant teismo procesui (turtas nėra įtrauktas į kredito įstaigos balansą);
  - turto perėmimą (turtas yra įtrauktas į kredito įstaigos balansą);
  - skolos išieškojimą (vidaus arba išorės lygmeniu);
  - skolos konvertavimą į turtą / nuosavybę;
  - paskolos / paskolos portfelio pardavimą trečiajai šaliai;
- procedūrą, kurią taikant būtų renkama tinkamiausia susigrąžinimo galimybė, ir priimant sprendimą dalyvaujančią vidaus ir išorės ekspertų grupę;
- nustatant susigrąžinimo galimybę turėtų būti atsižvelgiama į užtikrinimo priemonių buvimą, teisinės dokumentacijos rūšį, skolininko rūšį, vietos rinkos sąlygas ir makroekonominės perspektyvas, galiojančių teisės aktų sistemą ir kiekvienos galimybės galimus istorinius susigrąžinimo lygius palyginti su kiekvienos galimybės sąnaudomis;
- aiškią nebendradarbiaujančių skolininkų apibrėžtį arba nuorodą į atitinkamą politiką, kurioje pateikiama tokia apibrėžtis;
- aiškiai apibrėžtą patvirtinimo procesą kiekviename skolos išieškojimo proceso etape, numatyta kiekvienai susigrąžinimo galimybei, kuria gali pasinaudoti kredito įstaiga;
- rizikos kontrolės ir vidaus audito departamentų vaidmenį vykdant procedūrą ir stebėsenos procesą.

Kalbant apie užtikrinimo priemonių likvidavimą, politikoje turėtų būti nustatyta:

- vertės nustatymo metodas, kurį reikėtų taikyti turtui (kaip numatyta 9.7 skirsnyje), įskaitant taikytinas likvidavimo išlaidas. Likvidavimo išlaidos turėtų atitikti 9.3.3 skirsnyje nustatytus reikalavimus;
- vidaus arba išorės ekspertų dalyvavimas;
- ribos:

- kiek turto gali konkrečiu metu laikyti kredito įstaiga, atsižvelgiant į KRD nustatytas didelių pozicijų ribas ir sektoriaus koncentracijos riziką, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto sektoriuje;
- kiek atimto arba perimto turto gali įsigyti kredito įstaiga per tam tikrą laikotarpį;
- procedūra, kurios reikia laikytis atėmus teisę naudotis turtu arba jį perimus, siekiant parengti ir įgyvendinti pardavimo strategiją, ir kredito įstaigos padalinys, atsakingas už atitinkamo turto valdymo perėmimą (tai taip pat gali būti apibrėžta atskiroje perimto / atimto turto politikoje).

Kredito įstaigos turėtų apsvarstyti galimybę bendradarbiauti su kitais kreditoriais dėl NPE skolininkų, kurie turi daug kreditorių (tai paprastai įmonės skolininkės). Tad kredito įstaigos turėtų parengti aiškią procedūrą, kaip derėtis ir bendrauti su kitomis finansų įstaigomis (arba kitomis trečiosiomis šalimis), kurioms skolininkas yra įsiskolinęs.

Užtikrinimo priemonių politika

Atsižvelgdamos į kredito rizikos mažinimo svarbą NPE pertvarkymo procese kredito įstaigos turėtų parengti aiškią ir nuoseklią užtikrinimo priemonių politiką, įskaitant perimto turto politiką. Tokia politika turėtų išsamiai aprėpti visų rūšių užtikrinimo priemonių valdymą, vertės nustatymą ir ataskaitų teikimą. Atsižvelgdamos į kai kurių rūšių užtikrinimo priemonių sudėtingumą ir specializuotą pobūdį kredito įstaigos turėtų kreiptis į išorės ekspertus, kurie galėtų parengti ir peržiūrėti tokią politiką. Kredito įstaigos turėtų užtikrinti nuoseklų požiūrį į panašių užtikrinimo priemonių valdymą ir vertinimą visame portfelyje, kaip numatyta 9 skirsnyje.

NPE stebėsenos politika

Reikėtų parengti atskirą politiką, kurioje, *inter alia*, būtų nustatyta:

- veiksmų, kurių reikia imtis reaguojant į įvairių rūšių nustatytus faktus, rūšys;
- pardavimo spręsti aukštesniu lygmeniu procedūra;
- pagrindiniai ataskaitų elementai, jų pateikimo dažnis ir adresatai;
- perleidimo kriterijai / nuoroda į NPL procedūras.

Užsakomųjų paslaugų / NPL paslaugų teikimo politika

Reikėtų parengti atskirą politiką dėl iš trečiųjų šalių užsakomųjų paslaugų, jei tai svarbu. Į ją reikėtų įtraukti privalomas užsakomųjų paslaugų partnerių atrankos procedūras, privalomą teisinės sutarties turinį ir sprendimų dėl užsakomųjų paslaugų susitarimų priėmimo procesą ir tokių susitarimų stebėseną.

5 priedas. Galimos pertvarkymo priemonės

Pertvarkymo priemonė	Aprašymas	Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai
1. Tik palūkanos	Per nustatytą trumpą laikotarpį pagal kredito priemonės mokamos tik palūkanos, o pagrindinė suma negražinama. Tad pagrindinė paskolos suma lieka nepakitusi ir pasibaigus tik palūkanų mokėjimo laikotarpiui paskolos grąžinimo struktūra vertinama iš naujo atsižvelgiant į įvertintas galimybes grąžinti paskolą.	<p>Tokią priemonę reikėtų laikyti gyvybinga tik jeigu kredito įstaiga (remdamasi patikima dokumentuota finansine informacija) gali įrodyti, kad skolininko patiriami finansiniai sunkumai yra laikino pobūdžio ir kad pasibaigus nustatytam tik palūkanų mokėjimo laikotarpiui skolininkas galės grąžinti paskolą bent pagal anksčiau nustatytas galimybes ją grąžinti.</p> <p>Priemonės trukmė paprastai neturėtų viršyti 24 mėnesių, o statant komercinį turtą ir finansuojant projektus – 12 mėnesių.</p> <p>Pasibaigus nustatytam šios pertvarkymo priemonės laikotarpiui įstaigos turėtų iš naujo įvertinti skolininko galimybes grąžinti skolą, kad galėtų peržiūrėti paskolos grąžinimo tvarkaraštį įtraukdamas į jį per tik palūkanų mokėjimo laikotarpį negražintą kapitalo dalį.</p> <p>Daugeliu atvejų tokia priemonė bus siūloma kartu su kitomis ilgesnės trukmės priemonėmis, kuriomis siekiama kompensuoti laikinai mažesnes grąžinamas dalis (pvz., grąžinimo termino pratęsimu).</p>
2. Sumažintos įmokos	Mažesnė grąžinamų dalių suma per nustatytą trumpą laikotarpį siekiant atsižvelgti į skolininko sunkumus, susijusius su grynųjų pinigų srautu, vėliau grįžtant prie įmokų pagal numatytas galimybes grąžinti paskolą. Palūkanos ir toliau mokamos visos.	<p>Žr. „1. Tik palūkanos“.</p> <p>Jeigu sumažintos įmokos suma yra vidutinė ir tenkinamos visos pirmiau nurodytos sąlygos, tokia priemonė gali būti taikoma ilgiau nei 24 mėnesius.</p>
3. Atidėjimo laikotarpis / mokėjimų moratoriumas	Susitarimas, pagal kurį skolininkas gali pasinaudoti nustatytu paskolos grąžinimo prievolės įvykdymo atidėjimo	Žr. „1. Tik palūkanos“.

Pertvarkymo priemonė	Aprašymas	Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai
	laikotarpiu, paprastai nustatomu dėl pagrindinės paskolos sumos ir palūkanų.	
4. Įsiskolinimas palūkanų kapitalizavimas	/ Įsiskolinimo ir (arba) sukauptų palūkanų įsiskolinimo restruktūrizavimas pridėdant tas nesumokėtas sumas prie negrąžintos pagrindinės paskolos sumos likučio ir numatant jos grąžinimą pagal tvarią peržiūrėtą grąžinimo tvarkaraščio programą.	<p>Priemonę reikėtų laikyti gyvybinga tik jeigu, įstaigos vertinimu, patikrinti skolininko pajamų / išlaidų lygiai (remiantis patikima dokumentuota finansine informacija) ir siūlomos peržiūrėtos paskolos grąžinimo dalys yra pakankamos, kad skolininkas galėtų grąžinti peržiūrėtos paskolos pagrindinę sumą ir palūkanas per peržiūrėto paskolos grąžinimo tvarkaraščio laikotarpį, ir jeigu įstaiga prašė oficialiai patvirtinti, kad skolininkas supranta kapitalizavimo sąlygas ir su jomis sutinka.</p> <p>Įsiskolinimo kapitalizavimo priemonė turėtų būti siūloma tik tam tikrais atvejais, kai ankstesnio įsiskolinimo arba pagal sutartį mokėtinų sumų susigrąžinti neįmanoma ir kapitalizavimas yra vienintelė realistiška galimybė.</p> <p>Įstaigos paprastai turėtų vengti siūlyti tokią priemonę skolininkui daugiau nei vieną kartą ir priemonė turėtų būti taikoma tik įsiskolinimui, kuris neviršija iš anksto nustatyto dydžio palyginti su visa pagrindine paskolos suma (kuri turėtų būti nustatyta kredito įstaigos pertvarkymo politikoje).</p> <p>Įstaiga turėtų įvertinti kapitalizuojamo įsiskolinimo dalį procentais palyginti su grąžinamomis pagrindinės paskolos sumos dalimis ir palūkanomis, kaip tinkama skolininkui.</p>
5. Palūkanų sumažinimas	normos Nuolatinis (arba laikinas) (fiksuotos arba kintamos) palūkanų normos sumažinimas iki teisingos ir tvarios normos.	Didelių palūkanų normų pozicijos yra viena iš paplitusių finansinių sunkumų priežasčių. Skolininkas gali patirti finansinių sunkumų iš dalies dėl to, kad palūkanų normos yra pernelyg didelės palyginti su skolininko pajamomis, arba dėl palūkanų normų kitimo, jeigu palūkanų norma nėra fiksuota, ir skolininkas gauna finansavimą itin didele kaina palyginti su įprastomis rinkos sąlygomis. Tokiais atvejais galima apsvarstyti galimybę sumažinti palūkanų normą.

Pertvarkymo priemonė	Aprašymas	Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai
		<p>Jeigu įperkumą galima užtikrinti tik taikant normas, kurios yra mažesnės už rizikos lygį arba savikainą, tai turėtų būti aiškiai pažymėta.</p> <p>Tokia priemonė taip pat gali būti taikoma kaip trumpalaikė priemonė.</p>
6. Termino pratęsimas	Paskolos grąžinimo termino (t. y. paskutinės sutartyje numatytos paskolos grąžinimo dalies datos) pratęsimas; taip galima sumažinti grąžinamų dalių sumas paskirstant mokėjimus per ilgesnį laikotarpį.	<p>Jeigu skolininkui taikomas privalomo išėjimo į pensiją amžius, termino pratęsimas turėtų būti laikomas gyvybingu tik jeigu įstaiga atliko vertinimą ir gali įrodyti, kad skolininkas gali grąžinti peržiūrėtas paskolos dalis prieinama kaina iš pensijos arba kitų patikrintų pajamų šaltinių.</p> <p>Termino pratęsimas turėtų būti laikomas gyvybingu tik jeigu jis atitinka užtikrinimo priemonių gyvavimo ciklą arba užtikrinimo priemonės tinkamai pakeičiamos kitu turtu.</p>
7. Papildomas įkaitas	Papildomas nesuvaržyto turto suvaržymas įgyjamas kaip papildomas skolininko pateikiamas įkaitas siekiant padengti didesnės rizikos poziciją ir vykstant pertvarkymo procesui.	<p>Ši priemonė nėra gyvybinga savarankiška pertvarkymo priemonė, nes ją taikant paskolos įsiskolinimo problema savaime neišsprendžiama. Ja paprastai siekiama pagerinti arba pataisyti LTV santykius.</p> <p>Papildomas įkaitas gali būti labai įvairus, kaip antai įsipareigojimas pateikiant piniginį užstatą, gautinų sumų priskyrimas arba nauja / papildoma nekilnojamojo turto hipoteka.</p> <p>Įstaigos turėtų atsargiai vertinti antrąjį ir trečiąjį turto suvaržymą ir asmenines garantijas.</p>
8. Pardavimas pagal susitarimą / pardavimas tarpininkaujant	Kredito įstaiga ir skolininkas susitaria savanoriškai realizuoti užtikrintą turtą siekiant grąžinti visą skolą arba jos dalį.	<p>Kredito įstaigos turėtų restruktūrizuoti visas likusias skolas po pardavimo tarpininkaujant nustatydamos tinkamą skolos grąžinimo tvarkaraštį pagal iš naujo įvertintas skolininko galimybes grąžinti skolą.</p> <p>Kalbant apie pertvarkymo priemones, kurias taikant laikotarpio pabaigoje gali prireikti parduoti turtą, kredito įstaigos turėtų konservatyviai apsvarstyti būsimą trūkstamos sumos tvarkymo būdą, jeigu</p>

Pertvarkymo priemonė	Aprašymas	Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai
9. Pertvarkytas paskolos grąžinimo tvarkaraštis	Galiojantis sutartyje nustatytas paskolos grąžinimo tvarkaraštis koreguojamas pagal naują tvarią paskolos grąžinimo programą remiantis patikimu dabartinių ir būsimų skolininko grynųjų pinigų srautų įvertinimu	<p>pardavus turtą susidarytų trūkumas, ir kuo skubiau jį pritaikyti.</p> <p>Tvarkant pozicijas, pagal kurias skolos yra grąžinamos nustatyto laiku atimant teisę naudotis užtikrinimo priemonėmis, teisės naudotis turtu perėmimas nėra pertvarkymo priemonė, nebent ji būtų panaudota anksčiau nustatyto laiko dėl finansinių sunkumų.</p> <p>Gali būti įvairios paskolos grąžinimo galimybės:</p> <p>i. dalinis grąžinimas: jeigu mokėjimas vykdomas pagal poziciją, pavyzdžiui, pardavus turtą, kurio vertė yra mažesnė nei negrąžintos paskolos likutis. Ši galimybė taikoma siekiant gerokai sumažinti poziciją, kuriai kyla rizika, ir parengti tvarią paskolos grąžinimo programą dėl likusios nesumokėtos sumos. Šiai galimybei derėtų teikti pirmenybę palyginti su toliau aprašytomis galimybėmis, kai visa paskolos suma grąžinama suėjus terminui ir kai grąžinamos paskolos dalies suma ilgainiui didėja;</p> <p>ii. mokėjimas suėjus terminui: kai pagal pertvarkytą paskolos grąžinimo tvarkaraštį užtikrinama, kad didelė pagrindinės paskolos dalies suma būtų grąžinama vėliau prieš sueinant paskolos terminui. Tokią galimybę reikėtų naudoti / laikyti gyvybinga tik išimtinėmis aplinkybėmis ir kai įstaiga gali tinkamai įrodyti, jog skolininkas ateityje turės grynųjų pinigų srautą ir galės įvykdyti mokėjimą;</p> <p>iii. paskolos grąžinimas didėjant įmokoms: kredito įstaigos turėtų svarstyti sprendimą, susijusį su šia galimybe, tik jeigu gali užtikrinti ir įrodyti, kad galima pagrįstai tikėtis, jog skolininkas įstengs mokėti ilgainiui didėjančias įmokas.</p>
10. Valiutos keitimas	Kai pozicijos valiuta derinama su grynųjų pinigų srauto valiuta.	Kredito įstaigos turėtų išsamiai paaiškinti skolininkams su valiutos keitimu susijusią riziką ir taip pat turėtų paminėti valiutos keitimo draudimą.

Pertvarkymo priemonė	Aprašymas	Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai
11. Kitas sutarties sąlygų / susitarimų pakeitimas	Kai kredito įstaiga atleidžia skolininką nuo susitarimų arba paskolos sutarties sąlygų kitais atvejais nei aprašyta pirmiau.	
12. Refinansavimo / naujos kredito priemonės	Naujų finansinių priemonių suteikimas siekiant padėti sunkumų patiriančiam skolininkui atsigauti.	<p>Paprastai tai nėra gyvybinga savarankiška pertvarkymo priemonė; ji turėtų būti derinama su kitomis pertvarkymo priemonėmis, kuriomis panaikinamas esamas įsiskolinimas. Ji turėtų būti taikoma tik išimtiniais atvejais.</p> <p>Gali būti siūlomos naujos kredito priemonės, kurioms gali reikėti pateikti papildomą įkaitą. Susitarimų tarp kreditorių atveju gali kilti poreikis sudaryti susitarimus siekiant kompensuoti papildomą kredito įstaigai kylančią riziką.</p> <p>Ši priemonė gali būti tinkamesnė įmonių pozicijoms; reikėtų kruopščiai įvertinti skolininko galimybes grąžinti skolą, įskaitant pakankamą nepriklausomų sektoriaus ekspertų dalyvavimą, kad jie galėtų įvertinti verslo planų gyvybingumą ir grynujų pinigų srauto prognozes. Šią priemonę reikėtų laikyti gyvybinga tik jeigu iš išsamaus įperkamo įvertinimo rezultatų matyti, kad skolininkas turės galimybę grąžinti visą skolą.</p>
13. Skolos konsolidavimas	Kelių pozicijų sujungimas į vieną poziciją arba ribotą pozicijų skaičių.	<p>Paprastai tai nėra gyvybinga savarankiška pertvarkymo priemonė; ji turėtų būti derinama su kitomis pertvarkymo priemonėmis, kuriomis panaikinamas esamas įsiskolinimas.</p> <p>Ši priemonė ypač naudinga tais atvejais, kai sujungus užtikrinimo priemones ir užtikrintus grynujų pinigų srautus visa skola geriau padengiama užtikrinimo priemonėmis, pavyzdžiui, kuo labiau sumažinant grynujų pinigų nutekėjimą arba palengvinant grynujų pinigų srauto pertekliaus persikirstymą tarp pozicijų.</p>
14. Dalinis arba visiškasis atleidimas nuo skolos	Kredito įstaiga atsisako teisės teisiškai išieškoti iš skolininko visą skolos sumą arba jos dalį.	<p>Ši priemonė turėtų būti naudojama, kai kredito įstaiga sutinka „gauti mažesnę įmoką kaip visišką ir galutinį atsiskaitymą“, t. y. atleidžia skolininką nuo visos likusios skolos dalies, jeigu skolininkas sumoka</p>

**Pertvarkymo
priemonė****Aprašymas****Gyvybingumas ir kiti svarbūs aspektai**

---

sumažintą pagrindinės paskolos dalies sumą iki sutarto termino.

Kredito įstaigos turėtų naudotis atleidimo nuo skolos galimybėmis atsargiai, nes dėl atleidimo galimybės gali kilti moralinė rizika ir taip gali būti skatinamas „strateginis įsipareigojimų neįvykdymas“. Todėl įstaigos turėtų parengti konkrečią atleidimo nuo skolos politiką ir procedūras siekdamas užtikrinti, kad būtų įgyvendintos griežtos kontrolės priemonės.
